

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

BAKALÁRSKA PRÁCA

Kresťanstvo a jeho politický a kultúrny vplyv na Slovensko

2011

Judita Šothová

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

**KREŠŤANSTVO A JEHO POLITICKÝ A KULTÚRNY
VPLYV NA SLOVENSKO**

Bakalárska práca

Študijný program: Politológia

Školiace pracovisko: Katedra politológie a európskych štúdií

Školiteľ: doc. PhDr. Ivan Dubnička, PhD.

Nitra 2011

Judita Šothová

Pod'akovanie

Týmto ďakujem svojmu školiteľovi doc. PhDr. Ivan Dubničkovi, PhD, z katedry politológie a európskych štúdií, za jeho odborné vedenie, cenné rady a pomoc pri spracovaní tejto témy.

ABSTRAKT:

ŠOTHOVÁ, Judita: Kresťanstvo a jeho politický a kultúrny vplyv na Slovensko [Bakalárska práca] Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Filozofická fakulta; Katedra politológie a európskych štúdií. Školiteľ: doc. PhDr. Ivan Dubnička, PhD. Nitra 2011, 46 s.

Cieľom tejto práce je priblížiť hodnoty kresťanstva a jeho vplyv na spoločenský, kultúrny a politický život občanov žijúci na Slovensku. V prvej kapitole sme sa venovali všeobecnému princípu náboženstva a politiky a ich vzájomnému prepojeniu. Na Slovensku hrala cirkev a predovšetkým kresťanská cirkev významnú rolu preto sme sa v druhej kapitole sústredili konkrétne na Kresťanstvo na Slovensku, od čias Veľkej Moravy až po súčasnosť so zreteľom na roky 1939 – 1945, kedy bolo kresťanstvo oficiálnym štátnym politickým subjektom. V tretej kapitole sme sa zamerali na politickú stranu KDH od jej vzniku až po parlamentné voľby 2010. Strana prešla rôznymi fázami vývoja a udalosťami. V predsedníctve strany sa vystriedalo mnoho významných osobností slovenského politického života.

Kľúčové slová: Kresťanstvo, Slovensko, náboženstvo, KDH

ABSTRACT:

ŠOTHOVÁ, Judita: Christianity and its political and cultural influence on Slovakia. [Bachelor's thesis] Constantine the Philosopher University in Nitra. Faculty of Arts; Department of Political Science and European Studies. Supervisor: doc. PhDr. Ivan Dubnička, PhD, Nitra 2011, 46 p.

Aim of the bachelor's thesis is to bring near denominations of christianity and its influence on social, cultural and political life of citizens living in slovakia. First chapter was addressed to broad principles of religion and politics and their connection. Church in slovakia and especially christian church played an important role that's why the second chapter was concentrated on christianity in slovakia since great-moravian times till present, in years 1939-45, when christianity was an official state political subject. In third chapter we concentrated on political party KDH since its genesis till parliamentary election in 2010. Political party had gone through different kinds of development phases and events. In chair of the party had been many eminent people of slovak political life.

Key words: christianity, Slovakia, religion, KDH

Obsah

Úvod	7
1 Náboženstvo, politika a ich vzájomný vzťah	9
1.1 Náboženstvo	9
1.2 Politika	13
1.3 Vzťah náboženstva a politiky	16
2 Vývoj kresťanstva od Veľkej Moravy až po súčasnosť	20
2.1 Kresťanstvo na Veľkej Morave	20
2.2 Kresťanstvo v rokoch 1939-1945	24
2.3 Kresťanstvo v súčasnosti	27
3 Vývoj strany KDĽ	33
3.1 História Kresťanskodemokratického hnutia	33
3.2 Osobnosti Kresťanskodemokratického hnutia	37
3.3 Kresťanskodemokratické hnutie v súčasnosti	40
Záver	42
Zoznam literatúry	44

Úvod

Náboženstvo a taktiež politika vstupujú do života ľudí v skorých dobách a zrejme aj preto sú tieto pojmy predmetom rôznych interpretácií a sporov vo všeobecnej spoločnosti. Prívrženci náboženstva sa odvolávajú na fakt jeho včasného vzniku z ktorého vyvodzujú záver, že je neodmysliteľnou súčasťou ľudského života a existencie. Náboženstva poskytovali ľuďom vhodnou formou spôsob duchovného využitia, dávali im útechu, „ukazovali“ cestu k náprave a dobru. Protipólom sú tí, ktorí považujú náboženstvo za historický archaizmus. Tvrdia, že náboženstvo bolo pre človeka formou vyrovnávania sa so svetom, ktoré nie je už v súčasnej dobe modernej spoločnosti potrebné. Taktiež sa zaoberáme prístupom náboženstva k „svetskému životu“ a politike..

V našej práci sme sa orientovali konkrétne na Slovensko, kde najviac ľudí vyznáva kresťanskú vieru, učenie a hodnoty. Cieľom našej práce bolo zistiť aké je postavenie a vplyv kresťanskej ideológie na obyvateľov a politický život na Slovensku. Aké je postavenie vo vzťahu k štátnej moci a spôsob financovania cirkvi na Slovensku v porovnaní napríklad s Nemeckom, Rakúskom či Talianskom.

Pre lepšie poznanie všeobecného princípu náboženstva, politiky a ich vzájomného vzťahu využívame prvú kapitolu, ktorá nám pomôže prostredníctvom rôznych poznatkov priblížiť sa danej problematike a je odrazovým mostíkom pre ďalšie pokračovanie. V druhej kapitole sa venujeme konkrétne kresťanstvu, ktoré prešlo na Slovensku svojim vývojom. Logiku tohto vývoja sme v práci sledovali tak, že sme začali od čias Veľkej Moravy, kedy sa začalo formovať územie spoločne s jazykom a dejinami našej vlasti až po súčasnú modernú spoločnosť. Medzníkom medzi týmto dlhým obdobím boli pre nás vojnové roky 1939-1945, kedy bolo kresťanstvo oficiálnym štátnym subjektom a malo veľký vplyv na spoločenský život a udalosti v krajine. V tretej kapitole sme sa zamerali na KDĽ, od jeho vzniku až po parlamentné voľby 2010. Venovali sme sa významným predstaviteľom strany a jej úspechom aj neúspechom, ktoré jej prinieslo pôsobenie na Slovenskej politickej scéne.

V závere zhrnieme a zhodnotíme vývoj a vplyv kresťanstva na politický a kultúrny život na Slovensku, od začiatku až po súčasnosť. Nevyhneme sa ani potvrdeniu/vyvráteniu hypotézy, či má aj v súčasnej dobe na Slovensku kresťanstvo vplyv na život ľudí a či zasahuje a v akej miere do politického života a rozhodnutí.

Problematika, ktorú sme sa rozhodli skúmať je dostatočne rozpracovaná od

histórie až po súčasnosť a s prístupom k literatúre sme nemali veľký problém. Využívali sme publikácie vydávané hlavne slovenskými autormi. Vychádzali sme z kníh slovenských a českých politológov, vysokoškolských profesorov a iných vzdelancov a expertov na danú problematiku. Taktiež sme čerpali informácie zo stránok slovenských ministerstiev, ako aj správy informačných agentúr, uverejňované v novinách a na internetových portáloch.

1 Náboženstvo, politika a ich vzájomný vzťah

1.1 Náboženstvo

Na otázku čo je to náboženstvo nenájdeme zďaleka takú jednoznačnú odpoveď, ako by sa na prvý pohľad zdalo. Keď sa rozhodneme študovať náboženstvo nájdeme viacero definícií tohto pojmu, budú sa diferencovať autorovým zvýraznením toho či iného aspektu v závislosti od uhla pohľadu autora danej definície. Dozvieme sa napríklad, že náboženstvo je pojem, ktorý sa vzťahuje na Boha či viacerých bohov, na vieru, uctievanie, ľudskú existenciu...¹

Charles Darwin v roku 1871 prišiel so svojim kontroverzným pojedaním o vývoji človeka. Pôvod človeka a pohlavný výber. Týmto dielom pobúrili vtedajšiu cirkev. Darwin v spomínanom diele totiž tvrdí, že ľudia pochádzajú z opíc a tým pádom vo svojej charakteristike prírodného výberu neponechával žiadny priestor pre Boha.

Významný britský filozof a sociológov Herbert Spencer prišiel s teóriou, v ktorej tvrdí, že vývoj všetkých vecí, živých aj neživých smerujú od jednoduchších k zložitejším a diferencovanejším formám. Od rovnakosti k rôznorodosti a od neurčitosti k určitosti. Spencer tvrdil, že náboženstvo vzniklo z pozorovania, že v snoch môže moje vlastné ja opustiť telo. Tvrdil, že ľudská osoba má akýsi podvojný aspekt a po smrti sa duch, alebo duša aj naďalej zjavuje živým potomkom napríklad v snoch. Z toho vyplývajúce uctievanie predkov bolo teda súčasťou koreňov každého náboženstva. Na rozdiel od niektorých svojich súčasníkov, ktorý videli malú ba dokonca žiadnu príbuznosť s primitívnymi a divoškými národmi, bol Spencer presvedčený, že všetci ľudia nech sú ich technológie akokoľvek jednoduché a primitívne, sú rovnako rozumní.²

Neodmysliteľnou súčasťou bohatej kultúry Inkov bolo ich náboženstvo. V kolobehu ich každodenného života hralo náboženstvo dôležitú úlohu. Náboženstvo Inkov malo dvojité tvár. Jedna z nich sa prejavovala ako strach primitívneho človeka, ktorý sa v rôznych situáciách stretáva s nevysvetliteľnými pre ňo nadprirodzenými javmi a prejavuje im svoju úctu. Indián prejavoval úctu Bohom prostredníctvom

---

¹ Ústav pre vzťahy štátu a cirkví: Sociálny aspekt náboženstva. s.7

² Bowie, F.: Antropologie náboženství. s. 24 -28

modlitieb.³ Druhou tvárou ich náboženstva bolo organizované uctievanie Bohov, ktoré bolo založené na strachu a zariekadlách. Indián zachovával prosté a pravidelné obrady primitívnych ľudí. Prosil božstvo, ktoré uctieval o šťastné narodenie dieťaťa, šťastie rodiny, dobrú úrodu a podobne.

Ďalším autorom, ktorého fascinoval život a zvyky domorodých obyvateľov je antropológ Edward Burnett Taylor. Vo svojom pojednávaní o pôvode náboženstva Taylor radšej zdôrazňoval a vyzdvihoval úlohu duše, latinský anima. Práve spomínaná skutočnosť viedla k vzniku pojmu animizmus. Animizmus slúžil k charakteristike presvedčenia, že objekty žive aj neživé, rovnako ako ľudia môžu mať dušu, alebo akúsi životnú silu a osobnosť. Taylorova predstava sociálnej evolúcie obsahovala 3 štádia: animizmus → polyteizmus → monoteizmus.⁴

Duch či sila v primitívnom náboženstve sídlili vo všetkom. Duchovia sa museli usmerňovať. Hlavnou otázkou pre Indiána bolo ako upokojiť hnev nadprirodzených síl a získať si priazeň božstiev pre seba, svoju rodinu a spoločenskú jednotku v ktorej žil. Prosté obrady mali spĺňať predovšetkým tento zámer. Ak by sme každodenný život Indiánov chceli vyjadriť stručným mottom, podľa Hageny by sme sa dopracovali k tomuto prikázaniu: „*Ama sua, ama ljuja, ama čeklja – nekradni, neklam, nebud' lenivý!*“⁵

Skutočnosť, že náboženstvo predstavuje veľmi špecifickú oblasť uprostred všetkých kultúrnych javov je nepochybná. Podľa I. Dubničku sa človek prostredníctvom náboženstva vyrovnáva s neistotou, ktorá je súčasťou jeho každodenného života. Je to psychická adaptácia človeka na abstraktný svet. Veď už v prvotnej mágií sa človek snažil zaistiť si priazeň nadprirodzených síl, ktoré sám rozpoznal. Ako komunikačný prostriedok s týmito mocnosťami mu slúžili rôzne magické praktiky, obety, rituály a modlitby mu odpradáva slúžili ako komunikačný prostriedok.⁶ Vyobrazenie nadprirodzených síl v ľudských predstavách znamenalo pravdepodobný zrod mágie. Rôznymi kúzľami sa človek usiloval ovplyvniť niektoré javy, prírodné aj spoločenské a manipulovať s nimi vo svoj prospech, teda mágiu vykonával v zhode so svojimi životnými potrebami.

K jedným z najlepších odborníkov na problematiku náboženstva bol Sir James Frazer. Tento britský autor vychádzal z klasických prameňov a rozprávaní niekoľkých

---

³ Hagen, V w v.: Říše inků. s.41

⁴ Bowie, F.: Antropologie náboženství. s. 25

⁵ Hagen, Vw v.: Říše inků. s. 41

⁶ Dubnička, I.: Kultura a enviromentálna kríza. s. 191

misionárov a cestovateľov a na základe toho vydal dvojzväzkové kompendium, v ktorom sa pokúsil vytvoriť obecnú teóriu mágie, náboženstva a spoločnosti, ktorá vyšla pod názvom Zlatá ratolesť: výskum mágie a náboženstva. Tvrdil, že mágia predchádza náboženstvu. Ukázalo sa však, že kúzla a mágia sú klamné a preto sa hľadali iné prostriedky ako si psychologicky pomôcť. Začali sa oddávať ilúzii, že pomôcť by im mohli práve duchovné bytosti.⁷

Keďže mágia bola len technickým pokusom človeka pôsobiť na prírodné a spoločenské sily vo svoj prospech a zároveň bola pre ňo aj poznaním, že nemá takú moc, aby ovládal tieto sily tak potom je priamym pokračovaním týchto snáh kult, ktorý je v dejinách náboženstva dôležitejší, pretože bol spätý s každodenným životom.

Práve preto sa kult javí ako priama intervencia u niečoho, čo môžeme nazvať Bohom. Po poznaní, že samotná mágia na to nestačí, no požiadavky a ciele ostali totožné. „*Alebo dopovedané slovami poľského religionistu A. Gieysztora : Náboženstvo sa prispôbovalo potrebám človeka.*“⁸ Tieto náboženské javy sledujú univerzálne ciele ľudstva, jeho bytie a existenciu. Mágia a kult tvoria dva subsystemy toho istého systému a to náboženstvo.

Francúzsky sociológ Emile Durkheim zaujal odlišný postoj k náboženstvu. Náboženstvo nepovažuje za objasnenie sveta, ale za prostriedok pomocou ktorého možno vyslovovať symbolické výroky o spoločnosti. Durkheim na rozdiel od predchádzajúcich spomínaných autorov nezaujalo ani tak hľadanie pôvodu náboženstva ako popis jeho funkcie. Prišiel s tým, že náboženstvo má sociálnu povahu. Pre ňo náboženstvo predstavuje projekciu sociálnych hodnôt danej spoločnosti. Durkheim tvrdil, že náboženstvo je skutočné, lebo skutočné su jeho účinky, aj napriek tomu, že jeho sociálny pôvod je skrytý a objasnenie fenoménu náboženstva a presvedčenie o ňom sú mylné.⁹

Tento francúzsky sociológ bol zástancom funkcionálnych definícií náboženstva. Veľkú výhodu funkcionálnych definícií náboženstva videl v tom, že umožňujú ako náboženské ukázať a sociologicky vysvetliť aj to, čo sa tak samo neoznačuje, ba dokonca proti tradičnej religionizite bojuje napríklad marxizmus. V diele Elementárne formy náboženského života sa zameril na štúdium a pozorovanie náboženského života Austráľčanov uctievajúcich totemy. Totem bol pre nich posvätným a oddeľoval sa od

---

⁷ Bowie, F.: Antropologie náboženství. s. 26

⁸ Dubnička, I.: Kultúra a environmentálna kríza. s.193

⁹ Bowie, F.: Antropologie náboženství. s. 29

bežných skutočností. Posvätné bolo nedotknuteľné a musela mu byť preukazovaná zvláštna úcta. Správne poznával ako sa v moderných spoločnostiach vytráca posvätnosť tradičných náboženských skutočností. Vysvetlil to na príklade ako sú svetské svadby zavádzane miesto cirkevných. Zaoberal sa otázkou či tradičnú úlohu náboženstva nezastupuje niečo iného. Jeho odpoveď bola v celku prelomová. Tvrdil, že je to veda. Tým, že je vedecké poznanie nedotknuteľné, nesmie byť nijako z vonka obmedzované. Ak by Durkheime nebol vysokoškolský profesor, ale austrálsky domorodec, ktorý prišiel do Európy, jeho Elementárne formy náboženského života by celkom iste vyzerali úplne inak.¹⁰

Predstaviteľom symbolického prístupu k náboženstvu je Clifford Geertz. Vyznávači tohto poňatia náboženstva skúmajú predovšetkým spôsoby ako symboly a obrady pôsobia ako metafory života spoločnosti a nie to čo sa náboženstvo snaží objasniť. Pre Clifforda Geertze je náboženstvo: „(1) sústavou symbolov, ktorá funguje tak, aby (2) založila silné, všade prelínajúce a trvalé postoje a motivácie v ľuďoch (3) formulovaním predstáv o obecnom rade existencie a (4) dodaním takej aury faktualnosti týmto predstavám, že (5) postoje a motivácie sa zdajú jedinečne realistické“¹¹

Vplyvným prístupom k náboženstvu vychádzajúceho z náboženských porovnaní je analýza náboženstva podľa rôznych dimenzií, ktorej autorom je Ninian Smart. Dané dimenzie sa majú vzťahovať na všetky náboženstva a možno ich považovať aj za akúsi pripomienku historikom náboženstva a teológom aby vo svojom zanietennom zameraní na sväté knihy nezabúdali na praktické, emocionálne a estetické aspekty náboženstva.

To čo je príliš často považované za správne a autentické formy náboženstva je v skutočnosti len predstava kňazských elít. Tým ide predovšetkým o to, čím by ich náboženstvo malo byť a zabúdajú alebo mierene nemyslia na to čo prežíva väčšina jeho vyznávačov. Smartové dimenzie nadobudli časom niekoľko rôznych podôb, z ktorých doposiaľ najrozvinutejšia je zachytená v knihe Dimenze posvätného. Smartových sedem najčastejšie citovaných dimenzií obohatil o ôsmu – politickú a ekonomickú, takže ich celkový súhrn vyzerá takto:

1. Rituálne alebo praktické
2. Dogmatické alebo filozofické
3. Mýtické alebo rozprávacie
4. Skúsenostné alebo tiež emocionálne

---

¹⁰ Nešpor, Z.: Sociológia náboženstvá. s. 19

¹¹ Bowie, F.: Antropologie náboženstvá. s. 33

5. Etické alebo právne
6. Organizačné alebo sociálne
7. Materiálne alebo umelecké
8. Politické a ekonomické¹²

Smartov prístup založený na dimenziách sa snaží nachádzať podobnosti a kontakty medzi svetovými náboženstvami na rozdiel od antropologického zamerania na sociálnu povahu náboženstva.

Je veľa dôvodov prečo študovať náboženstvo, jedným z nich je fakt náboženstvo je dlhotrvajúci fenomén ak nie večný. Zároveň si musíme uvedomiť, že náboženstvo je mnohodimenzionálnym javom, ktorý sa netýka a neovplyvňuje iba jednotlivca, ale taktiež spoločnosti a v neposlednom rade významne formovanie kultúry a spôsobu života rôznorodých spoločenstiev, od rodín až po kontinenty.¹³

1.2 Politika

Každá existujúca veda prešla obdobím svojej alchémie, obdobím počas ktorého hľadala svojej vlastne exaktne metódy. Od pokusov a náhod postupne prešla k objaveniu systémov, zákonov a pravidiel.¹⁴

Pojem politika má bohatú históriu aj napriek tomu, že je to fakticky najmladšia zo spoločenských vied. V posledných päťdesiatich rokoch prešla naozaj veľmi búrlivým vývojom. Politika preukázala svojim dynamickým vývojom, nie len že je schopná hľadať nové odpovede na dávnejšie definované otázky, ale taktiež klásť si stále nové a aktuálne otázky, aj keď nie vždy je schopná nájsť a ponúknuť uspokojivé odpovede.¹⁵

Pri otázke či je politika vedou, či vôbec existujú politické vedy sa odpovede ľudí rôznia. Odpoveď na túto otázku je zložitá, ale história nám k tejto otázke povie určite viac ako súčasnosť. Aj keď sa veľa hovorí o tom, že filozofické uvažovanie o politike má svoje korene už v antike, kde sa ním zaoberali významní myslitelia akými boli Platón a Aristoteles, prvým skutočným „politológom“ s ohľadom na jeho prístup k politike bol až N. Machiavelli. Práve Machiavelli je považovaný za zakladateľa novej

---

¹² Bowie, F.: Antropologie náboženství. s. 35

¹³ Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi: Sociálny aspekt náboženstva. s. 7

¹⁴ Škaloud, J.: Úvod do politologie. s. 5

¹⁵ Řichová, B.: Přehled moderních politologických teorií. s.13

politickej vedy. Vo svojich úvahách totiž prekročil hranice filozofického uvažovania o politike a považoval „politickú vedu“ za učenie o moci.¹⁶ Mnohý v ňom videli prvého teoretika politického umenia, teda presnejšie umenia dobre vládnuť, využívať moc a svoje postavenie na zabezpečenie si blaha a prestíže.

Práve už spomínaná moc je ústredným pojmom politiky a tiež vied, ktoré sa zaoberajú štúdiom politického života spoločnosti. Nadobúdanie, udržiavanie a využívanie moci je podstatou politického života spoločnosti. Moc je súčasťou všetkých ľudských, resp. sociálnych vzťahov. Vzťahov jednotlivcov, sociálnych skupín aj spoločnosti ako celku.¹⁷

V dnešnej dobe je politikou preniknutý prakticky celý spoločenský život. Aj keď si to vždy celkom neuvedomujeme, alebo nechceme uvedomovať. Realizovanie politiky v podstatnej miere ovplyvňuje takmer každú stránku života ľudí, či už je to prostredníctvom mzdovej politiky, cenovej politiky, medzinárodnej politiky a mnohých ďalších politických oblastí. V politickom živote spoločnosti ,ktorého neodmysliteľnou súčasťou je boj o získanie či udržanie si moci a v jej následne využívanie pri riadení spoločnosti sa môžeme stretnúť s rôznymi ideológiami, ktoré jednotlivci ale aj skupiny vytvárajú a využívajú ich vo svoj prospech. Pre kvalitný politický život je nevyhnutná politická komunikácia. Politickú komunikáciu možno definovať ako prenos politických informácií v politickom systéme spoločnosti, a taktiež aj medzi týmto systémom a spoločnosťou. Bez komunikácie by politický a samozrejme ani žiadny ostatný život v spoločnosti nemohol existovať.

Po odprezentovaných úvodných poznámkach opisujúcich problematiku moci, ktorými sme chceli upozorniť na postavenie moci v politike, môžeme teda pristúpiť k výkladu pojmu politického systému. Niekedy sa stretávame aj s pojmom vládnuceho systému alebo vládnuceho poriadku, čo považujeme v podstate za synonymá. Existujúci politický systém predstavuje právny poriadok. Právny poriadok definuje jeho formu, zabezpečuje jeho chod a fungovanie z právneho hľadiska a zákonov, nemusí sa s ním v plnom rozsahu vždy stotožňovať. Respektíve poznanie právneho poriadku nám ešte neodhaľuje celú podstatu politického systému a všetkých prvkov s ním súvisiacich.¹⁸

David Easton je autorom dnes už klasického a najobsiahlejšieho modelu politického systému. Vo svojom koncepte politického systému prepojil obecnú

---

¹⁶ Řichová, B.: Přehled moderních politologických teorií. s. 14

¹⁷ Sopóci, J.: Sociológia politiky. s. 21

¹⁸ Škaloud, J.: Úvod do politológie. s. 79

systémovú teóriu s poznatkami, ktoré nadobudli v päťdesiatych rokoch behavioristi.¹⁹

Súhrn vzťahov, ktoré sa v oblasti politiky vytvorili medzi štátnymi orgánmi, politickými organizáciami a inštitúciami, predovšetkým politickými stranami a ostatnými záujmovými organizáciami, skupinami nátlaku a ľuďmi aj takto by sme mohli definovať politický systém. Pričom niektoré zložky tohto systému majú efunkčnú úlohu, to znamená, že ich úlohou je politický systém udržiavať, respektíve zdokonaľovať a vylepšovať, iné majú naopak disfunkčnú úlohu, teda úlohu narušovať, oslabovať a meniť ho.²⁰

Politické inštitúcie možno klasifikovať viacerými spôsobmi. Môžeme ich klasifikovať podľa ich politického významu, spôsobu organizácie ich členstva alebo podľa ich cieľov a obsahu ich práce. Toto rozdelenie sa uskutočňuje od najdôležitejších a najvšeobecnejších politických inštitúcií k menej dôležitým, prípadne k menej politicky angažovaným inštitúciám.

1. Štátne inštitúcie, ktoré sa usilujú byť určitým spôsobom celospoločenskými alebo menej nadstraníckeho charakteru.
2. Politické strany, ktoré môžeme klasifikovať ako vládnuce a opozičné
3. Politické inštitúcie s určitou ideologickou pôsobnosťou
4. Spoločenské a záujmové organizácie najrôznejších typov²¹

Dôležitú úlohu vo vzťahu politika - občan plnia v demokratickom systéme politické strany. Podieľajú sa na združovaní záujmov nielen jednotlivcov ale aj skupín, na konfrontácii ich požiadaviek, potrieb, postojov a názorov. Potrebne je taktiež vyjasnenie stanoviska a vymedzenie preferencií. Politické strany sú dôležitým politickým aktérom a ovplyvňujú vstupy do politického systému. Ich ukotvenie v mocenských väzbách je neoddeliteľné spojené s vývojom moderných kapitalistických spoločností. Pre politickú vedu ostáva trvalým problémom dospieť k obecnému, pre všetkých politológov prijateľnému určeniu a hlavne jednoznačnému obsahu pojmu politická strana. V literatúre sa stretávame s rôznymi definíciami. Zhrnutím základných kritérií, s ktorými sa v súčasnej literatúre najčastejšie stretávame, môžeme urobiť nasledujúci prehľad najdôležitejších charakteristík. Politické strany sú:

- a) dobrovoľné, otvorené organizácie;

---

¹⁹ Řichová, B.: Přehled moderních politologických teorií. s. 49

²⁰ Škaloud, J.: Úvod do politologie. s. 80

²¹ Škaloud, J.: Úvod do politologie. s. 43

- b) členov spájajú spoločné predstavy, hodnoty, záujmy a ciele;
- c) usilujú sa o nadobudnutie a udržanie politickej moci;
- d) moc sa snažia dosiahnuť prostredníctvom volieb

Na formulovanie a presadzovanie záujmov neslúžia len politické strany ale významnú úlohu plnia aj rôzne typy záujmových organizácií – nátlakových skupín. Cieľom záujmových skupín môže byť napríklad obhajoba záujmov zamestnancov, zamestnávateľov, profesijných organizácií kde patria lekári, učitelia a ďalší. Medzi nátlakového skupiny patria napríklad organizácie, ktoré vystupujú ako reprezentanti určitých záujmov. Napríklad skupiny veriacich, rôzne cirkevné inštitúcie a podobne. Z toho vyplýva, že medzi politickými stranami a záujmovými skupinami existuje sieť vzájomných vzťahov a prebieha medzi nimi vzájomné pôsobenie, v ktorom sa často stretávajú vecne rozdiely oboch strán.²²

Weberova definícia záujmovej skupiny hovorí o vzťahu, ktorý môže byť obmedzený alebo uzavretý. Tento vzťah je regulovaný navonok v prípade, že dodržiavanie jeho poriadku je garantované vlastným správaním určitých ľudí, zameraného na jeho prevádzanie: vedúceho alebo správneho (administratívneho) štabu, ktorý má prípadne za normálnych okolností právomoc zväz zastupovať. Na rozdiel od politických strán ich cieľom nie je získanie politickej moci ale len jej ovplyvňovanie.²³

1.3 Vzťah náboženstva a politiky

Otázka vzťahu štátnej moci voči cirkvi vznikla už v prvých storočiach nášho letopočtu. Viacerí rímski cisári ju od roku 64 riešili vraždením. Až rímsky cisár Konštantín I v júni roku 311 zverejnením Milánskeho tolerančného ediktu udelil kresťanom úplnú náboženskú slobodu. Tento dokument dopomohol k tomu, aby boli kresťanom priznané občianske práva a neobmedzená sloboda v praktizovaní ich náboženstva. Dopomohol im k navráteniu majetku, ktorý im bol skonfiškovaný. Zdalo by sa, že od Milánskeho ediktu podnes uplynula taká dlhá doba, že problematika vzťahu štátu a cirkvi je v zásade vyriešená a tolerancia voči rôznym vieram a cirkvám v spoločnosti samozrejmá. O tom, že to tak nie je, sa môžeme presvedčiť hoci letným pohľadom na neslobodné postavenie veriacich v štátoch ovládaných mocou, ktorá je

²² Sopóci, J.: Sociológia politiky. s.101

²³ Říchová, B.: Úvod do současné politikologie. s. 115

voči cirkvám a náboženstvu ako takému nepriateľská – predovšetkým krajiny spravované komunistickými vládami, v oblastiach, kde dominuje jedno náboženstvo – je štátne – a ostatné sú potláčané. Taktiež nás o tom presvedčí pohľad na socialistickú minulosť našej vlasti.

Náboženstvo patrí medzi jeden z faktorov, ktoré ľudí dokážu spájať a na jeho základe sa formujú rôzne skupiny a spoločenstvá, ale na druhej strane aj rozdeľovať, či oddeľovať od iných, ktorí vyznávajú iné hodnoty a hlásia sa k inému náboženstvu, teda vyznávajú inú vieru. Zároveň zakladajú isté etické požiadavky čo ovplyvňuje ľudské správanie a postoje.²⁴

Problematika vzťahu náboženskej autority a politickej moci je v súčasnosti bezpochyby veľmi aktuálna. Negatívnym dôvodom spolupárnenia tejto témy je geopolitická situácie vo svete. Média prezentujú najmä náboženské nepokoje a škandály v niektorých náboženských komunitách. Jedným z dôvodov týchto nepokojov je aj fakt, že v mnohých prípadoch politické rozhodovanie jednotlivých vlád výrazne ovplyvňuje náboženstvo, napriek tomu, že pre náboženské systémy by mala byť charakteristická túžba po miery a porozumení.

Politika sa až do renesancia chápala ako pokračovanie náboženstva. Prirodzený zákon bol záväzný nielen pre poddaných ale aj pre panovníka. Postupom času však realita dobehla teóriu a v stredoveku sa monarchovia zvykli od prirodzeného zákona odchýliť. Táto os tu stále pretrvávala. Prelomovým bolo dielo od N. Machiavelliho – *Vladár*. Posolstvo tejto knihy by sa dalo zhrnúť do slov: „*Účel svätí prostriedky, ak je týmto účelom blaho štátu.*“²⁵ V súvislosti s ním bol po prvýkrát legitimizovaný pojem *raison d`État*, teda záujem štátu ako najvyššie dobro.

Problémom takéhoto pohľadu na politiku je, že je len krôčik od cynizmu. Z malého zla sa zrazu stáva veľké zlo a nakoniec je páchane nie v mene štátneho záujmu, ale výlučne v mene moci konkrétneho človeka. Dejiny Francúzska, Nemecka a Ruska sú dobrým príkladom toho kam až je schopná zájsť cynická politika.

Otázka odlúčenia cirkvi od štátu sa stala v súčasnosti aktuálnou aj na Slovensku. Modelov ako oddeliť cirkev od štátu je viac. Poznáme viac spôsobov ako upraviť vzťahy medzi týmito dvoma entitami. V prípade Francúzska napríklad platí zásada laicizmu. V praxi to znamená, že verejné inštitúcie sú chránené pred náboženskými vplyvmi a prejavmi, čo potvrdil aj zákaz nosenia šatiek, ktorý symbolizoval príslušnosť

---

²⁴ Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi: Sociálny aspekt náboženstva. s.8

²⁵ Machiavelli, N.: *Vladár*. s. 67

žien k islamu - v školách. Konkrétne v tomto modele nie je preferované žiadne náboženstvo.²⁶

Taktiež sa stretáme aj so štátmi, ktoré naopak uznávajú pozitívny vplyv náboženstva na politický a spoločenský život v krajine napr. formou daňových výhod. Nepreferujú konkrétne náboženstvo na úkor iných, tým pádom zachovávajú náboženskú neutralitu. Tento model funguje napríklad v Indii a čo sa týka Európy preferujú tento model krajiny ako Veľká Británia či Švédsko. V niektorých islamských krajinách sa môžeme stretnúť s takým modelom vzťahu štátu a cirkvi, v ktorom je konkrétne náboženstvo zároveň štátnym náboženstvom, ale aj v prípade tohto modelu je náboženská sloboda garantovaná a fungovanie cirkvi a štátu je navzájom autonómne. Tento model je označovaný za hegemónny.

Teokracia je protipólom k predchádzajúcim modelom. Je charakteristická, vplyvom náboženských dogiem na všetky vládne kroky. Náboženské autority rozhodujú v podstate v mene vlády. Neexistuje tak žiadne oddelenie náboženských autorít a politickej moci. Príkladom takéhoto modelu je Vatikán, či Afganistan za vlády Talibanu.²⁷

Slovensko sa svojou ústavou zaradilo medzi štáty, ktoré sa neviažu na nijakú ideológiu ani náboženstvo. (článok 1. ústavy). Touto problematikou sa však budeme bližšie zaoberať v druhej kapitole.

Pokiaľ ide o ústavu Európskej únie, prvý podnet zaoberať sa zmienkou o Bohu bol zo strany Sv. Stolice. V decembri 2001 po vrcholnej schôdzke EÚ mal viackrát pápež Ján Pavol II. vyjadriť nespokojnosť s tým, že členské štáty nevyšli v ústrety požiadavkám cirkvi. Podstata zakomponovania úlohy Boha do ústavy má okrem iného vyjadriť aj to odkiaľ pochádza model európskej jednoty. Teológ Michael Weninger, sa podobne na jednej konferencii vyjadril, že dôsledná odluka cirkvi a štátu a koncepcia sekulárneho štátu je „nefunkčná“. Preto navrhol popri ekonomickom a zahraničnom odbore v EÚ aj náboženský odbor, aby inštitucionálna štruktúra EÚ nadobudla aj náboženskú dimenziu.²⁸

Liberáli neodmietajú úlohu cirkví a náboženstiev v snahe napomáhať pri zjednocovaní európskych národov, ale taktiež tvrdia, že právo na túto úlohu je už zabezpečené v rôznych ustanoveniach, týkajúcich sa napr. slobody vyznania. Presadzujú

---

²⁶ Struhár, P.: Politická moc verzus náboženská autorita v Ázii. s. 98

²⁷ Struhár, P.: Politická moc verzus náboženská autorita v Ázii. s. 100

²⁸ Moravčík, K.: Politické miesto pre Boha. In britské listy.cz. Dostupné na: <http://blisty.cz/art/16046.html>

názor, že v záujme rešpektovania náboženských hodnôt sa musia z ústavného právneho poriadku vylúčiť náboženské odkazy akéhokoľvek charakteru. Kresťanská strana bude zaiste na tieto názory odpovedať. Kľúčový je tu však fakt, že kresťania si musia pripustiť, že ľudské práva, humanizmus a ostatné hodnoty spoločnosti sa rodili aj v konfrontácii s cirkvou.

Kresťanom zo strany liberálov by mal byť priznaný poctivý úmysel, že chceli európsku úniu založiť aj na niečom hlbšom, ako sú pragmatické záujmy, strpieť, že sa kresťania hlásia k ľudským, právam, dôstojnosti ako k vlastnému dedičstvu. V týchto prípadoch sa kresťanka zväčša naozaj nechvejú po moci, ale zaoberajú sa skôr obavami súvisiacimi s ľudskosťou, demokraciou a solidaritou. Na druhej strane nesmú kresťania apriórne vidieť v liberálnych postojoch a názoroch len antináboženský či anticirkevný charakter. Aj oni musia rešpektovať úprimnú obavu liberálov, že cez väčšiu prítomnosť cirkvi v spoločnosti sa môže do nej vrátiť obmedzovanie slobody a intolerancia. Ohľadom problematiky spolitizovania náboženstva a pokresťančenie politiky by nám mohol pomôcť práve autor ktorý sa touto tematikou zaoberal.

Tischner videl spolitizovanie v spôsobe, akým sa začal po roku 1990 používať jazyk politiky a jazyk evanjelia. Kresťanské hodnoty začali slúžiť na politickú kompromitáciu protivníkov, ktorí boli definovaní pomocou náboženských myšlienok. Ak je možná „kresťanská“ strana, možné je aj sankcionovanie „kresťanských hodnôt“ štátnym zákonodarstvom. Všeobecný étos na základe prirodzeného zákona je doplnený étosom spoločného dobra. Tak teda aký bude výsledok? V prípade, že by bolo potrebné voliť medzi ústavou a vyučovaním náboženstva v školách, bude treba predsa len brániť ústavu.²⁹

---

²⁹ Tischner, J.: Medzi slobodou a porobou. s. 122

2 Vývoj kresťanstva od Veľkej Moravy po súčasnosť

2.1 Kresťanstvo na Veľkej Morave

Národné dejiny majú pre každý vzdelaný národ veľký význam. Je samozrejmosťou každého národa, aby svoju minulosť čo najlepšie poznal. Taktiež aj slovenský národ, ktorého krásna vlasť leží v srdci Európy, musí poznať svoju históriu, aby sa právom mohol počítať medzi kultúrne národy.

Úvod tejto kapitoly by sme otvorili dvoma menami, ktoré sú pre slovenské dejiny veľmi vzácne. Meno prvého slovenského vladára Pribinu a sním súvisiace meno prvého slovenského hradu v Nitre, ktorý sa stal kolískou slovenských národných dejín. Knieža Pribina vládol v Nitre okolo roku 830. Počas jeho vlády bolo kresťanstvo na území našej vlasti rozširované nemeckými kňazmi. Posviacka nitrianskeho kostola soľnohradským arcibiskupom Adalrámom, ktorá sa uskutočnila okolo roku 833 je toho dôkazom. Pribinov kostol v Nitre je prvým kresťanským kostolom na území západných Slovanov. Pribina sám nebol kresťanom. Práve okolnosť, že Pribina ako pohan dovolil, aby bola jeho národu hlásaná kresťanská viera, dokazuje, že Pribina aj keď nevedel pochopiť význam kresťanskej náuky, veľmi dobre si uvedomoval jej politický a kultúrny význam na slovensko – nemeckom pohraničí. Onedlho bol Pribina porazený slovenskými kmeňmi žijúcimi v západnej časti slovenská pod vládou kniežaťa Mojmíra. Spojením krajiny Mojmírovej s krajinou Pribinovou vznikol na severnom brehu Dunaja štát, ktorý spojoval v celok všetky slovenské kmene. Štát, ktorý vznikol okolo roku 836 cisár Konštantín Porfirogennetos vo svojom diele O spravovaní štátu nazval Veľká Morava.³⁰

Knieža Mojmír bol v roku 846 nahradený Rastislavom, ktorého na jeho miesto dosadil kráľ nemeckej ríše Ľudovít Nemec. Rastislav rýchlo pochopil, že nezávislosť jeho krajiny oslabujú nielen nemecké vojska, ale aj činnosť nemeckých kňazov. Rastislav chcel zabrániť, aby sa jeho ríša stala súčasťou nemeckej ríše a preto v roku 863 vyslal do Ríma k pápežovi Mikulášovi I. posolstvo. Toto posolstvo obsahovalo zvláštnu prosbu, aby mu pápež poslal misionárov, ktorý ovládajú slovanskú reč. Z Ríma sa poslovia vrátili bez výsledku a tak bol Rastislav nútený obrátiť sa na Carihrad, kde v tej dobe panoval Michal III. Jeho prosba znela takto : „ *Keďže náš ľud od pohanstva sa odvrhol a kresťanského zákona sa drží, učiteľa nemáme takého, ktorý by nám*

---

³⁰ Hrušovský, F.: Slovenské dejiny. s. 35

*v našom jazyku pravú vieru kresťanskú vysvetlil, aby sa aj iné strany, to vidiac, pripodobnily nám. Tak nám pošli, vladyka, biskupa a učiteľa takého, lebo od vás na všetky strany vždy dobrý zákon vychádza.“*³¹

Cisár Michal III. sa rozhodol tejto požiadavke vyhovieť pod vidinou, že získa v Rastislavovi spojenca proti nemecko - bulharskému spolku s ktorým žil v nepriateľstve. Tým pádom územie Slovenskej krajiny už viac nepodlieha vplyvom západnej vzdelanosti, ale dostáva do styku s kresťanskou kultúrou európskeho východu. Cisár Michal III. vybral na túto dôležitú úlohu učencov Konštantína a Metóda, ktorý prišli na dvor kniežaťa Rastislava v polovici roku 863.

Rastislav prijal posolstvo s úctou. Nepochybne ho potešilo, že vládár najmocnejšej európskej ríše vyslyšal jeho prosbu a vyslal diplomatickú misiu na vzdialenú Veľkú Moravu. To zvyšovalo nielen prestíž štátu a jeho panovníka, ale znamenalo aj veľké uznanie a zaradenie štátu do rímskeho univerza. Panovník takéhoto štátu sa stal tzv. kresťanským vládcom a získal uznanie vyššej teokratickej hodnosti. Najnovšie vedecké výskumy nepredstavujú solúnskych bratov iba ako nejakých moravských vierozvestcov. Naopak sú vnímaný ako učitelia v pravom slova zmysle, ako nositelia súdobej európskej kultúry a tvorcovia vyspelej slovanskej kultúry a písomníctva.³²

Solúnsky bratia boli na svoje poslanie bezpochyby dobre pripravení. Za najdôležitejší predpoklad ich úspechu môžeme považovať, že ovládali reč ľudu, ku ktorému išli. Vytvorili hlaholiku, prvé písmo v dejinách Slovanov. Skladalo sa z 38 písmen podľa malej gréckej abecedy. Zostavili aj prvý slovanský spisovný jazyk – staroslovienčinu. Pôvodná literatúra svedčí o tom, že staroslovienčina bola vyspelým literárnym jazykom. Prekvapením pre nich bol fakt, že neprišli medzi divochov a že Rastislavove posolstvo o zriekaní pohanstva, o osvojovaní kresťanských mravov a kristianizácii je pravdivé. Solúnski bratia si vážili Rastislavovu pomoc pri zriadení cirkevného učilišťa, v ktorom mali vychovávať kňazov a pomocníkov pre nastupujúci kristianizačný a organizačný program.

Prevratnosť a jedinečnosť novej školy bola predovšetkým v tom, že solúnsky misionári neprijali výučbu v latinskom jazyku ako vyžadovalo byzantské duchovenstvo a rovnako ani v jazyku gréckom. Svojim žiakom sprístupnili knihy a texty

---

³¹ Hrušovský, F. Slovenské dejiny. s. 38

³² Butvin, J. a kol.: Veľká Morava a naša doba. s. 13

v slovanskom jazyku.³³

Aj napriek ich geniálnemu prístupu to nebolo ľahké, pretože ich prácu brzdil nielen konzervativizmus a nepochopenie, ale aj pohanské mravy vnútri spoločnosti. Manželstvo a rodinný život boli poznačené tradičnými slovanskými zvyklosťami. Vyššie vrstvy holdovali mnohoženstvu, súžitiu s nevestami. Staré a neplodné ženy sa menili za mladé a plodné. S týmito nerestami neboli misionári spokojný ale nebolo možné to napraviť z večera do rána. Stotožňovali sa s názorom biskupského zhromaždenia, ktoré tvrdilo, že veľkomoravské kresťanstvo je rudis – surové, hrubé a neforemné, ale aj napriek tomu sa nevzdávali. Príčiny tohto problému videli predovšetkým v nedostatočnej práci, nevzdelanosti kňazov a misijnej ľahostajnosti.³⁴ To nebol ani zďaleka jediný problém v uskutočnení ich cieľov. Činnosť Konštantína a Metoda nenašla podporu u frankov, pretože marila úsilie franských feudálov o nadvládu nad Veľkomoravskou ríšou. Nezmierili sa s prítomnosťou byzantskej misie a usilovali sa pokoriť Rastislava prostredníctvom svojho panovníka Ľudovíta Nemca.

Franský panovník zorganizoval vojenskú výpravu a v roku 834 pod Devínom boli veľkomoravské vojska porazené. Rastislav bol prinútený prijať pokorujúce podmienky, ktoré zahŕňali aj návrat franského duchovenstva na Veľkú Moravu. Práca byzantskej misie bola sťažená.

V roku 867 sa obaja bratia vydali do Ríma obhajovať slovanskú bohoslužbu. Najzávažnejšou pohnútkou pre ich cestu bol fakt, že potrebovali svojich žiakov vysvätiť za kňazov, aby mohla byť ich misia úspešne ukončená a oni sa mohli pokojne vrátiť do Byzancie. Ďalším dôvodom ich cesty bola skutočnosť, že franskí kňazi pred cisárom obvinení bratov z bohorúhačstva.

Počas ich cesty strávili určitý čas aj v Blatnohrade u Pribinovho syna Kocel'a. Urobili na ňo veľký dojem s spoločne s jeho podporou sa počet ich žiakov rozšíril. Po príchode do Ríma ich čakala náročná úloha. Obhájiť pred pápežským dvorom staroslovienčinu ako jazyk spisovný a taktiež cirkevno – kresťanský. Konštantín musel bojovať proti názoru, že sú len tri jazyky, ktorými možno v knihách sláviť Boha a to hebrejský, grécky a latinský. Títo trojjazyčníci ich obvinili z bludnej výučby, lebo neuznávali žiaden nový jazyk, ktorým sa malo šíriť kresťanstvo. Pýtali sa ho prečo zostavil Slovienom písmena a učí ich, keď nik iný ich predtým nevynašiel.

---

³³ Kučera, M.: Postavy veľkomoravskej histórie. s. 116

³⁴ Kučera, M.: Postavy veľkomoravskej histórie. s. 118

Konštantínova odpoveď znela: „Či neprichádza dážď od Boha na všetkých rovnako? A či slnko nesvieti takisto na všetkých? Či rovnako nedýchame na vzduchu všetci? To sa vy nehanbíte uznávať iba tri jazyky a prikazovať, aby všetky ostatné národy a kmene boli slepé a hluché? Povedzte mi, či robíte Boha bezmocným, že to nemôže dať, alebo závistlivým, že to nechce? My však poznáme mnohé národy, ktoré majú písmo a oslavujú Boha každý vo svojom jazyku. Ved' je toľko rozličných rečí na svete a ani jedna z nich nie je bez hlasu. Ak teda nepoznám význam hlasu, budem cudzincom pre toho, čo hovorí, a ten, čo hovorí, bude mne cudzincom. Tak aj vy, keďže horlíte za duchovné dary, hľadte, aby ste nimi oplývali na budovanie Cirkvi! A preto, kto hovorí jazykom, nech sa modlí, aby to vedel aj vyložiť. Lebo keď sa modlím cudzím jazykom, môj duch sa modlí, ale môj rozum je bez úžitku. Čo teda? Budem sa modliť duchom a budem sa modliť aj rozumom, budem žalmy spievať duchom, ale aj rozumom...“³⁵

Napokon Pápež Hadrián II. potvrdil slovanskú bohoslužbu a schválil preklady bohoslužobných kníh v starosloviencine. Na žiadosť Kocel'a vymenoval Metoda za arcibiskupa a taktiež za apoštolského legáta pre územie Veľkej Moravy a Panónie. II. Konštantína začalo opúšťať zdravie a napokon chorľavý vstúpil v Ríme do gréckeho kláštora. Prijal meno Cyril a 14. februára r.869 ako 42 ročný zomrel. Pochovali ho v bazilike sv. Klementa v Ríme.

Intrigy voči Metodovej osobe neutíchli a cestou z Ríma bol zajatí bavorskými biskupmi, ktorý ho uväznili vo Švábsku. Odtiaľ ho r. 873 vyslobodil pápež Ján VIII. Medzi tým bol v Ríme obžalovaný a musel sa ísť brániť pred pápeža Jána VIII. Jeho obhajoba bola dokonalá a tým si potvrdil miesto v biskupskom úrade. Metod Zomrel 6. apríla r.885. Pápež Štefan V. po Metodovej smrti zakázal slovanskú bohoslužbu.

Nastavajúce ťažké zápasy a zmeny politického kurzu pápežskej kúrie si Metod veľmi dobre uvedomoval a preto pred smrťou zvolil za svojho nástupcu Gorazda, ktorý bol podľa pramenných svedectiev zbehlý ako v slovienských tak aj latinských knihách. Svätopluk sa priklonil k latinskej liturgii preto bolo mnoho slovienskych kňazov nútených odísť pred prenasledovaním. Väčšina z nich odišla do Bulharska, kde na začiatku 10. stor. zostavili nové písmo cyriliku. Cyriliku zostavili na základe veľkých písmen gréckej abecedy.³⁶

³⁵ Sliacky, P.:Konštantínová obhajoba staroslovienciny v Benátkach. In Nové slobodné Slovensko. Dostupné na: <http://nss.sk/43/konstantinova-obhajoba-staroslovienciny-v-benatkach>

³⁶ Dekan, J.: Slovenské dejiny II. s. 162

Proglas je vôbec prvá slovanská veršovaná báseň popretkávaná biblickými citátmi. Konštantín v ňom oslavuje slovanský preklad písma a vyzdvihuje domáci jazyk ako základ vzdelanosti. Hovorí o tom, že aby bol človek duchovne živým, musí získať knižné vzdelanie. Metod preložil Starý zákon a napísal niekoľko cirkevných spisov. Preklady solúnskych bratov i pôvodné diela sa zachovali len v neskorších odpisoch.

Medzi najvýznamnejšie veľkomoravské pamiatky patria diela Pochvala Cyrilovi Filozofovi, Pochvalné slovo na Cyrila a Metoda a Život Konštantínov. Tieto diela napísal pravdepodobne Konštantínov a Metodov žiak Kliment. Ďalšou významnou veľkomoravskou pamiatkou z tejto oblasti je Život Konštantína a Život Metóda, ktoré sú niekedy nepresne aj spoločne nazývané ako panónsko - moravské legendy. Nie sú to v pravom zmysle slova legendy, pretože autori sa pridržiavajú konkrétnych faktov a udalostí. V živote nášho národa zohrala veľkomoravská a cyrilometodská tradícia dôležitú úlohu. Pozornosť sa jej venovala predovšetkým po 17. stor. V tom období sa začal formovať slovenský národ.³⁷

2.2 Kresťanstvo v rokoch 1939 – 1945

„Urobili sme podľa príkazu božieho: Slovák, chod', zbav sa svojho škodcu!“

Dr. Jozef Tiso

Úvodom tejto podkapitoly by sme si priblížili problematiku dejín Slovenska v časovom období 1939 -1945. Cesta k vzniku Slovenskej republiky ako samostatného štátu bola nesmierne strastiplná, plná prekážok, politických zápasov a národného uvedomovania. Rovnako na tom bola aj kresťanské učenie. Či už to bolo počas „tisícročného“ manželstva s Maďarmi, alebo počas Československej republiky. V prípade Československa mohla byť práve kresťanská viera, tým spojivom medzi dvoma národmi, ale situácia v Čechách a na Slovensku bola v náboženskej otázke výrazne odlišná. Ale vráťme sa späť k obdobiu prvej Slovenskej republiky, ktoré je v našej historiografii a taktiež v historickom vedomí slovenskej spoločnosti dostatočne frekventované a vo svojej interpretácii značne kontroverzné. Výskum a výklad súvisiaci s problematikou tohto obdobia ďaleko presahuje rovinu profesionálneho záujmu

---

³⁷ Kučera, M.: Postavy veľkomoravskej histórie. s.206

historikov, chtiac či nechtiac sa dotýka súčasného politického vývinu na Slovensku a sním spojeným množstvom nevyčerpatelných diskusií.³⁸

V rokoch 1939 – 1945 vznikla prvá Slovenská republika, pre Slovákov to bol prvý samostatný štát v moderných dejinách. Väčšina občanov vznik samostatného štátu akceptovala ako jedinou alternatívu predchádzajúcu začiatku vojny. Faktom však bolo, že medzi obyvateľstvom naďalej zotrvali niektoré rozpory. Ich nespokojnosť bola všeobecne zameraná voči politickému smerovaniu režimu, jeho útoky namierené voči českému obyvateľstvu, útoky na ľudí preferujúcich iný názor ako oficiálny. Jednostrannú orientáciu na Nemecko spojenú s prehnaným nacionalizmom a šovinizmom. Režim bol nedemokratický a totalitný. Ľudia prejavovali odpor voči perzekúciám páchaných na židovskom obyvateľstve, voči karierizmu a korupcii súvisiacimi najmä s arizáciou židovského majetku. Pod vedením Jozefa Tisu sa predvojnová strana slovenských katolíkov - Hlinková slovenská ľudová strana postupne dostavala do vodcovskej pozície. Jozef Tiso bol prezidentom vojnového slovenského štátu a kňazom rímskokatolíckej cirkvi. Zo strany Svätej stolice bola Slovenská Republika uznaná už 25. 3. 1939. Nasledovala vzájomná výmena diplomatov. Vyslancom SR sa stal Karol Sidor – bývalý predseda slovenskej vlády a funkciu nuncia na Slovensku zastával F. X. Ritter. Dané obdobie bolo pre diplomáciu svätej stolice na Slovensku obzvlášť náročné. Významná časť HSĽS a jej katolíckych ideológov si v krátkej dobe osvojila idey nacistickej ideológie. Blízkosť katolíckej cirkvi k fašistickej vízií sveta v danom období, možno vysvetliť vnímaním fašizmu ako opory či hrádze voči bezbožnému bolševizmu a iným vplyvom modernizmu z pohľadu katolíkov. V tejto súvislosti bol často spomínaný liberalizmus, slobodomurárstvo a voľnomyšlienkarstvo. Slovenský fašizmus bol v duchu takýchto interpretácií „obohatený“ o antisemitizmus.³⁹

Diplomacia svätej stolice upozorňovala a dôrazne protestovala proti opatreniam voči Židom. Najväčším úsilím diplomacie a aj biskupov na Slovensku bolo zabrániť deportácii židovského obyvateľstva. Na Slovensku bol židovský kódex prijatý bez verejnej diskusie v parlamente, formou vládneho nariadenia 9. 9. 1941. Biskupi proti kódexu protestovali osobitným memorandom a Svätá stolica protestnou nótou v ktorej vyslovila nesúhlas a smútok nad prijatým vládnym nariadením ustanovujúcim „rasové

---

³⁸ Kamenec, I. a kol.: Vatikán a Slovenská republika(1939-1945). s. 15

³⁹ Mešťan, P.: Riešenie židovskej otázky na Slovensku (1939 -1945). s. 15

zákonodarstvo.⁴⁰

Podľa vtedajších šetrení malo na Slovensku žiť okolo 80.000 židov. Prijatím židovského kódexu prišli občania židovského pôvodu o všetky občianske a politické práva, boli prepustený zo štátnych i súkromných služieb, prišli o všetok majetok. Deportácie Židov do nemeckých koncentračných táborov začali na Slovensku 25. 3. 1942. Po dohode s Nemeckom na pokyn vtedajšieho predsedu vlády V. Tuku, bez upovedomenia prezidenta, parlamentu a vlády sa na Slovensku začalo s radikálnym riešením židovskej otázky. Plán deportácii bol vypracovaný tajne pod vedením nemeckých predstaviteľov.

V prvej etape bolo deportovaných 58 000 Židov. Po potlačení povstania nemeckou armádou bolo deportovaných ďalších 12 000 židov. Zo 70 000 celkovo deportovaných zahynulo približne 67 000 Židov. Svätá stolica sa snažila podať množstvo protestov a nót týkajúcich sa činnosti Slovenskej vlády. Prostredníctvom nich sa odvolávala na kňazské svedomie vtedajšieho prezidenta Jozefa Tisa a na cítenie slovenského obyvateľstva. Štátni predstavitelia svoje kroky argumentovali tým že Nemecko prisľúbilo, že o Židov bude dobre postarané.⁴¹

Prostredníctvom vyhlásení, že cirkvi na Slovensku súhlasia s postupom vlády v otázke tykajúcej sa vylúčenia židov zo slovenského života sa usiloval minister Mach dezorientovať a umlčať verejnú mienku. Katolicizmus na Slovensku počas vojny bol značne folklórny, manifestačný a staval na dlhoročných katolíckych tradíciách.⁴²

Vyvrcholením boja slovenského ľudu bolo Slovenské národné povstanie, ktoré vypuklo 29.8. 1944 v Banskej Bystrici. Slovenský ľud prešiel v priebehu 2. svetovej vojny výraznými premenami a jeho cieľom bola obrana pred nemeckými okupačnými jednotkami a obnovenie Československa. Komunistická strana získala rozhodujúce postavenie a na čelo národa sa postavila robotnícka trieda. Povstalecká armáda bola nakoniec porazená nemeckými jednotkami v októbri 1944. V bojoch proti nacistom pokračovali partizáni do oslobodenia krajiny Červenou armádou, 1. česko-slovenským armádnym zborom a rumunskými vojskami na jar 1945.

Katolícka cirkev na Slovensku začala po skončení vojny obnovovať stratené duchovné hodnoty. Prihlásila sa k demokratickým silám, mladý ľudia vstupovali do seminárov a hlásilo sa do reholí.

---

⁴⁰ Kamenec, I. a kol.: Vatikán a Slovenská republika(1939-1945). s. 155

⁴¹ Mešťan, P.: Riešenie židovskej otázky na Slovensku (1939 -1945). s. 84

⁴² Kamenec, I. a kol.: Vatikán a Slovenská republika(1939-1945). s. 221

2.3 Kresťanstvo v súčasnosti

*Viera znamená veriť tomu, čo nevidíme. Odmenou viery je vidieť to, čomu veríme.
Augustín*

Náboženské spoločnosti a cirkvi, ktoré pôsobia na Slovensku sú aj napriek prerušenej kontinuite v rokoch 1948 až 1989 naďalej považované za integrálnu súčasť slovenskej sociálnej štruktúry, ktorá je často hodnotená ako značne konzervatívna. Kresťanstvo má v našej krajine dlhú tradíciu. Šírilo sa už v prvých storočiach nášho letopočtu.⁴³

Väčšina obyvateľstva na Slovensku sa v súčasnosti hlási ku kresťanskému náboženstvu. Na Slovensku je obyvateľstvo rozdelené podľa náboženského vierovyznania nasledovne: veriaci tvoria 84,1 %, z toho: rímskokatolícke vierovyznanie 68,9 %, evanjelické vierovyznanie 6,9 %, gréckokatolícke 4,1 %, reformované kresťanské náboženstvo 2 % obyvateľov. Zvyšné percentá tvoria buď občania bez vyznania, ktorí tvoria 13,7 %, alebo v ich prípade nebolo zistené, aké náboženstvo vyznávajú 2,2 %. Náboženských spoločenstiev a cirkví je na Slovensku registrovaných 18. Medzi najpočetnejšie cirkvi patria: Rímskokatolícka cirkev, ktorá tvorí 68,9%, Gréckokatolícka cirkev 4,1% a Evanjelická cirkev augsburského vyznania 6,9%. Z cirkevného pohľadu je územie Slovenska členené na diecézy. Západnú provinciu tvorí: Bratislavská arcidiecéza, Trnavská arcidiecéza, Nitrianska diecéza, Žilinská diecéza, Banskobystrická diecéza. Košická, Spišská a Rožňavská diecéza patria do východnej provincie. Diecézy sa delia na dekanáty a dekanáty na farnosti. Rímskokatolícka cirkev má na území Slovenska viac ako tisíc farností. V obci je predstaviteľom cirkvi farár, alebo nim môže byť správca farnosti. Na čele diecézy stojí biskup a na čele arcidiecézy stojí arcibiskup. Najvyšším predstaviteľom katolíckej cirkvi je rímsky biskup, pápež, ktorý má sídlo v Ríme. Rímskokatolíckym kňazom sa môže stať slobodný, pokrstený muž po ukončení šesťročného vysokoškolského štúdia katolíckej teológie a po prijatí sviatosti kňazstva. Kňazi po vysvätení nemôžu vstúpiť do manželstva pretože sú viazaný celibátom.⁴⁴

Biblia je základným prameňom viery a poznania pre rímskokatolícke

⁴³ Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi: Sociálny aspekt náboženstva. s. 26

⁴⁴ Prusák, P.: Hľadá sa nový model financovania cirkvi. In slovo. sk. Dostupné na: <http://www.slovakiasite.com/sk/nabozenstvo.php>

náboženstvo. Sväte písmo je odovzdávané ústnym podaním a symbolizuje tradíciu pravdy a viery. V záležitostiach cirkevného života sa katolícka cirkev riadi cirkevným právom. Toto právo je ustanovené v Kódexe kánonického práva na základe ktorého rozhoduje v jednotlivých cirkevno – právnych kauzách cirkevný súd. Svoju vieru kresťania praktizujú v každodennom živote. Navštevujú bohoslužby, prispievajú cirkvi na jej chod a taktiež sa angažujú v rôznych kresťanských aktivitách. Na Slovensku existuje mnoho cirkevných škôl materské, základné, stredné aj univerzity. Ústava Slovenskej republiky zaručuje svojim obyvateľom slobodu vierovyznania pre všetky náboženstvá. Na školách sa vyučuje predmet náboženská výchova pre deti s katolíckym vierovyznaním a druhou alternatívou je predmet etická výchova pre deti, ktoré sú iného vierovyznania. Rodičia sa môžu slobodne rozhodnúť, či svoje deti prihlásia na náboženstvo alebo etickú výchovu. Cirkev vydáva svoje vlastné publikácie, rôzne časopisy a týždenník Katolícke noviny, ktoré sú pravidelne v predaji. Na Slovensku sú taktiež kresťanské kníhkupectva a vydavateľstvo Spolok Svätého Vojtecha a rovnako známy Lúč, ktorých predajne sú rozmiestnené po celom Slovensku. Taktiež existuje kresťanské rádio Lumen a televízia Noe. Vo verejnoprávnych médiách sú vysielané pravidelné náboženské relácie a vo vláde má zastúpenie Kresťanskodemokratické hnutie. V každom meste a obci sa nachádza kostol, v mestách je zvyčajne viac ako jeden kostol. Sväté omše, bohoslužby sa konajú každý deň. Nedeľa sa považuje za sviatok a povinnosťou veriacich je účasť na svätej omši. Kresťanská viera uznáva okrem nedele ešte niekoľko prikázaných sviatkov, kedy sú veriaci povinní zúčastniť sa na svätej omši. Medzi najväčšie kresťanské sviatky patrí Veľká noc, pri ktorej sa pripomína ukrižovanie Ježiša Krista. Veriaci sa viac krát do roka zhromažďuje sa na pútnických miestach, kde majú púte svoju tradíciu. Na Slovensku sú takými pútnickými miestami napr. Šaštín, Topoľčany, Topoľčianky alebo Nitra. V štáte existujú a pôsobia rehoľné spoločenstvá a rímskokatolícka cirkev, ktorá vykonáva aj charitatívnu činnosť.

Vierouka rímskokatolíckej cirkvi spočíva prevažne v týchto bodoch:

- Cirkev vyznáva a verí, že je len jeden Boh, v ktorom sú zahrnuté tri božské osoby: Otec, Syn – Ježiš Kristus a Duch Svätý.
- Stredobodom kresťanského ohlasovania je zmŕtvychvstanie Ježiša Krista

- Rímskokatolícka cirkev verí v odpustenie hriechov pri svätej spovedi. Spovedňou veriaci vyznáva svoje hriechy a ľutuje ich. Mala by byť vykonaná aspoň raz v roku.
- Eucharistia – veriaci veria v prítomnosť Ježiša vo sviatostnom chlebe a víne. Konsekráciou sa mení chlieb na Telo a víno na Krv Ježiša. Po svätej spovedi prijímajú katolíci v stave milosti premenený chlieb a víno. Eucharistia sa prijíma od detského veku, na Slovensku je to zväčša v treťom ročníku základnej školy.
- Cirkev uznáva Pannu Máriu ako svätú Bohorodičku a Matku Božiu, preto jej náleží patričná úcta.
- Cirkev verí v nesmrteľnosť duše.
- Rímskokatolícka cirkev verí v posmrtný, večný život a vzkriesenie. Smrť nie je chápaná ako koniec, ale ako prechod do nového života.
- Hriech je narušením dobra v človeku, je porušením prikázania lásky k Bohu a tiež k človeku, hriech sa odpúšťa pri svätej spovedi.
- Krstom sa človek oslobodzuje od dedičného hriechu prvých ľudí, sviatosť krstu sa prijíma od novorodeneckého veku.
- Manželstvo je sviatosť, rozvod manželstva a spolužitie s iným partnerom je ťažkým previnením. Možná je iba odluka manželov, v tomto prípade manželský zväzok pretrváva až kým obaja manželia žijú.
- Základné modlitby v katolíckej cirkvi sú: Otče náš, Zdravas Mária, Vyznanie viery v Boha.
- Katolícka cirkev verí v existenciu anjelov.⁴⁵

Katolicizmus na Slovensku by sa dal ešte aj v súčasnej dobe charakterizovať ako ľudový a davový. Aj napriek tomu má úbytok záujmu nás o aktívny život v katolíckej cirkvi stúpajúcu tendenciu. Potvrďuje to aj fakt, že počas totality boli na dedinách boli nedeľných bohoslužby plné veriacich, naopak dnes kostoly dosahujú polovičnú návštevnosť v porovnaní s predchádzajúcim obdobím. Pred rokom 1989 mladí ľudia navštevovali nedeľné omše čiastočne pod vplyvom režimu, či zo submisívnosti k rodičom, alebo z dôvodu hľadania niečoho duchovného čo by bolo v protíváhe k štátnemu materializmu.

Súčasnosť im však ponúka množstvo iných možností. Mladý ľudia skôr

---

⁴⁵ Náboženstvo. In slovakiasite. sk. Dostupné na: <http://www.slovakiasite.com/sk/nabozenstvo-rimsko-katolicka.php>

dospievajú, vyberajú si a porovnávajú rôzne ideológie a ovocie, ktoré prinášajú. S tým súvisí aj skutočnosť, že kostoly na dedinách v súčasnosti navštevuje 80 % ľudí v dôchodkovom veku. V dnešnej dobe sa už nemôžeme vyhovárať na vládu a na stranu, keď sa niekedy objaví nejaký škandál, ktorý vznikol v dôsledku zlyhania cirkevného činiteľa. Za vonkajšie pôsobenie cirkvi si dnes už zodpovedá cirkev sama. Keď chceme nájsť výnimku v návštevnosti kostolov tvoria ich snád' len farnosti, kde pôsobia mladší, aktívny kňazi, ktorým sa po revolúcii tiež otvorili možnosti tvorivo sa realizovať a neziskovo „podnikať“ na cirkevnom poli formou malých spoločenstiev. Je to diametrálny rozdiel absolvovať bohoslužbu pod vedením staršieho a na druhej strane pod vedením mladšieho kňaza. Mladší kňazi svojím civilným prejavom a prirodzeným nenadradeným vystupovaním umožnia aj „laikom“, aby sa cítili dobre.

Štatút verejnoprávnej ustanovizne sa cirkvám priznal už počas Rakúsko-Uhorskej monarchie. Z toho vyplývalo, že otázky a taktiež problémy späté s cirkevnou činnosťou boli chápané a predkladané verejnosti ako záležitosti všeobecného významu. Nielen zákonitá garancia ich právneho postavenia, ale taktiež záväzok štátu a ním riadených orgánov poskytovať cirkevným organizáciám hmotnú a finančnú podporu z verejných zdrojov bola zákonitým dôsledkom takéhoto prístupu k cirkvám a náboženským spoločnostiam.⁴⁶

Zmenou politického režimu v roku 1989 sa začali uplatňovať v oblasti vzťahov medzi štátom, cirkvami a náboženskými spoločnosťami nové princípy, metódy a postupy. Posunuli vzťah medzi štátom a cirkvou na inú úroveň. Podstatné bolo prinavrátenie cirkvám a náboženským spoločnostiam ich autonómne a samosprávne postavenie v spoločnosti. Reštitúcia cirkevného majetku a odstránenie dohľadu a kontroly zo strany štátnych orgánov sa stalo podmienkou ich novozískaného sociálneho statusu a však ich priama ekonomická väzba na štát však nebola v plnom rozsahu odstránená, pretože cirkvi boli doteraz financované podľa zákona o hospodárskom zabezpečení cirkvi č. 218/1949 Zb. Napriek neskorším novelizáciám tejto zákonnej normy, zaoberajúcimi sa zrušením štátneho dozoru, odstránením štátneho súhlasu s voľbou a menovaním duchovných a funkcionárov cirkví ostala naďalej v platnosti. Podieľali sa na tom hlavne samotné cirkvi. Rozhodujúce slovo mala najpočetnejšia rímskokatolícka cirkev, ktorá neprejavila ochotu vzdať sa finančnej podpory a príspevkov zo strany štátu. Ved' predsa taký systém je pre cirkvi výhodný.

---

⁴⁶ Pauer, J.: Ticho a publikum. s. 95

Štát ich finančne zabezpečuje a zároveň nezasahuje do ich vnútorných záležitostí.⁴⁷

Štát cirkvám ročne rozdelí 37 miliónov eur. Podstatná časť týchto financií ide priamo zo štátneho rozpočtu. Závisí to od počtu veriacich, ktorí sa k cirkvi pri sčítaní ľudu prihlásia. V roku 2000 štát rozdelil medzi cirkvi 519 miliónov korún, teda asi 17 miliónov eur, v roku 2001 to činilo takmer 600 miliónov. V roku 2009 suma stúpla približne o jednu miliardu.

V roku 2009 štát prispel sumou 37 191 961 eur:

- Najpočetnejšia rímskokatolícka cirkev 21 268 133 eur
- gréckokatolícka cirkev 3 765 623 eur
- evanjelická cirkev a. v. 3 679 129 eur.

Od tej doby výška financií nestúpala a rovnaká je naplánovaná až do roku 2013.⁴⁸

Problematikou riešenia vzťahov medzi štátom a cirkvami na Slovensku sa zaoberá aj Európska únia, ktorá vyjadrila za absurdné vyznievanie zákona z roku 1949 v súčasnej dobe. Tvrdí, že financovanie cirkví podľa tejto zákonnej normy je nadštandardné. Hlavným argumentom je otázka ľudských práv, pretože cirkvi dostávajú peniaze všetkých občanov bez ohľadu na ich presvedčenia a taktiež ostávajú cirkvi závislé od štátnej pokladne.⁴⁹

Na summite v Nice 7. decembra 2000 bola vyhlásená charta základných práv Európskej únie ktorá v 11 kapitole, 10 článku pojednáva o sloboda myslenia, svedomia a náboženského vyznania a rieši postavenie náboženstva v spoločnosti modernejšie. V októbri 1997 zorganizovalo ministerstvo kultúry medzinárodnú konferenciu, ktorej cieľom bolo informovať verejnosť so systémami finančného zabezpečenia cirkví v západnej a strednej Európe.⁵⁰

Podľa mnohých odborníkov by boli najlepším a najspravodlivejším riešením cirkevné dane, ako napríklad v prípade Nemecka. V Rakúsku túto otázku riešili prostredníctvom cirkevných príspevkov. Funguje to tak, že každý občan hlásiaci sa k určitej cirkvi prispieva na jej chod a prevádzku určitou čiastkou. Cirkvi na Slovensku však neprejavili pozitívny postoj voči týmto modelom, možno je to zapríčinené obavami, že by ľudia masovo vystupovali z cirkví. Čo sa stalo v prípade Nemecka, kde v roku 1992

⁴⁷ Surmánek, Š.: Klerikalizácia verejného života na Slovensku ako prejav a dôsledok silnejúceho vplyvu katolíckej cirkvi. s. 122

⁴⁸ Trško, M.: Cirkvi sa bránia povinnej dani veriacich. In sme.sk. Dostupné na: <http://www.sme.sk/c/5781308/cirkvi-sa-brania-povinnej-dani-veriacich.html>

⁴⁹ Cirkvi a náboženské spoločnosti. In ministerstvo kultúry slovenskej republiky. sk. Dostupné na:

http://www.culture.gov.sk/cirkev-nabozenske-spolocnosti/dokumenty/financovanie_nab_vsr/financie-zo-r

⁵⁰ Prusák, P. Hľadá sa nový model financovania cirkví. In slovo. sk. Dostupné na: http://slovakia.humanists.net/odluka_slovo.htm

opustilo cirkvi 199 766 katolíkov a 361 151 evanjelikov. V podmienkach Slovenska sa pokladá za najdokonalejší taliansky model. Podstatou talianskeho modelu je, že každý občan je povinný platiť asignačnú tzv. sociálnu daň vo výške 0,8 percenta z ročného príjmu. Podľa vlastného názoru a presvedčenia sa môže rozhodnúť, či túto čiastku určí katolíckej cirkvi, alebo na iný účel, ktorý bude spoločenský prospešný, napríklad zveľadenie kultúrneho dedičstva. Výhodou tohto modelu je pozbavenie nedostatkov nachádzajúcich sa v prípade nemeckého modelu a zároveň zachovanie jeho predností.⁵¹

Financovanie cirkvi je potrebné riešiť v prvom rade komplexne. Je potrebné nové usporiadanie vzťahu štát – cirkev. Aj napriek tomu, že je náboženstvo neodmysliteľnou súčasťou našich dejín a spoločnosti, prvoradá by mala byť ústava, zákony a kultúra. V záujme občianskej spoločnosti by mala byť snaha o život v neutrálnom štáte so zakotvenou slobodou myslenia, svedomia, presvedčenia, pluralitných názorov a v neposlednej rade toleranciou. Z týchto faktov nám vyplýva, že štát by mal vytvárať rovnaké podmienky všetkým náboženstvám, pretože v štáte kde je jedna cirkev nadradenejšia, alebo ma výnimočné postavenie pred ostatnými, možno len ťažko zabezpečiť slobodu svedomia a neutrality vo veciach týkajúcich sa viery. Odluka štátu od cirkvi je spravodlivým riešením zaručujúcim slobodu vierovyznania, svetonázorovú neutralitu štátu a nezávislosť cirkvi. Český politológ Václav Bělohradský tvrdí, že politický systém, ktorý nie je neutrálny, ale zväzuje občanov, aby v rámci svojej občianskej identity vyznávali nejaké náboženstvo, takýto systém nemôže generovať legalitu len moc jedných nad druhými.⁵²

Na Slovensku sa vplyv cirkvi na vládne rozhodnutia prejavil vo viacerých prípadoch. V tejto podkapitole sa taktiež oboznámime s niektorými z nich. Jedným z najvýznamnejších je schválenie Základnej zmluvy medzi Slovenskou republikou a svätou stolicou. Zmluva nazývaná tiež ako vatikánska zmluva bola schválená v decembri 2000. Slovenská republika sa touto zmluvou zaviazala každému občanovi uplatniť výhrady vo svedomí založené na vieroučných a mravných zásadách katolíckej cirkvi. Táto zmluva upravuje právne postavenie cirkvi. Nasledovali zmluvy týkajúce sa pastoračnej služby v ozbrojených silách a zboroch ako aj zmluva o náboženskej výchove na školách.⁵³

V roku 2001 prišiel minister školstva, ktorým bol Milan Ftáčnik s návrhom aby

---

⁵¹ Krčmárik, R. Financovanie cirkvi Krajcer nevyrieši. In spravy. pravda. sk. Dostupné na: http://spravy.pravda.sk/financovanie-cirkvi-krajcer-nevyriesi-dy1-/sk_domace.asp?c=A110225_110126_sk_domace_p58

⁵² Gola, P.: Evropská unie- v otázkách a odpovediach. s. 75

⁵³ Krčmárik, R.: Vplyv cirkvi rastie najmä vďaka KDĽH. In spravy. pravda. sk. Dostupné na: <http://spravy.pravda.sk/vplyv-cirkvi-rastie-najma-vdaka-kdh>

sa na základných a stredných školách začalo s výučbou jogy. Tento návrh sa však stretol s ostrými protestmi zo strany katolíckej a evanjelickej cirkvi. Tvrdili, že by to spôsobilo vplyv hinduistického náboženstva na žiakov. Napokon bol tento návrh z ich strany zmarený.

Ďalším príkladom je zavedenie výučby náboženstva ako povinnej voliteľného predmetu na základných školách, ktoré vyplýva zo zmluvy s Vatikánom. Ministerstvo o zmene predmetu na nepovinnú výučbu v súčasnosti neuvažuje.

V máji 2008 bola parlamentom schválená novela Zákonníka práce, ktorá zakazuje predaj počas niektorých sviatkov. V záujme cirkvi je aj presadenie zákazu predaja v nedeľu, ako je to v susednom Rakúsku.

3 Vývoj strany KDH

3.1 História Kresťanskodemokratického hnutia

Rok 1990 je v našich dejinách označovaný za zlomový. Po páde komunistického režimu sa po 44 rokoch uskutočnili slobodné parlamentné a komunálne voľby. Začali sa klásť základy demokracie a pracovať na zmenách v oblasti verejného a spoločenského života. V tomto búrlivom období, po vyše štyridsať ročnom čakaní kresťanov na vlastnú politickú stranu, vzniklo Kresťanskodemokratické hnutie.

„Teraz to už viem. Žil som v zlatom veku kresťanskej demokracie. Medzinárodnej aj vnútroštátnej. Na Slovensku som bol svedkom upadania komunizmu priam pred mojimi očami a narastania sily kresťanského odporu proti komunizmu. To všetko, spolu s rodinným prostredím, ma od polovice 80. rokov viedlo k premýšľaniu o založení kresťanskodemokratickej strany.“⁵⁴

Postupne v poslednom desaťročí komunizmu sa začali zoskupovať ľudia, predovšetkým z aktívneho kresťanského disidentu s ktorými bolo možné založiť budúcu Kresťanskodemokratickú stranu. V novembri 1989 po páde komunizmu, bolo Kresťanskodemokratické hnutie ako prvé pripravené zorganizovať sa v politickú stranu. Schopné zúčastniť sa na tvorbe budúcich slovenských dejín. Koncom novembra 1989, na schôdzi aktivistov budúceho KDH bol dohodnutý názov novej strany - Kresťanskodemokratické hnutie. Následne vyšla výzva na zakladanie

---

⁵⁴ Čarnogurský, J.: Cestami KDH. s. 5

Kresťanskodemokratických klubov. Medzi vyzývateľmi boli mená ako: Ján Čarnogurský, Ivan Čarnogurský, Ivan Hoffman, Anton Selecký, Milan Nič a spisovateľka Hana Ponická. Výzvou boli formulované aj štyri ideové zásady pre kluby:

1. Pre osobný a spoločenský život je východiskom ekumenicky chápaný svetonázor.
2. Dodržiavanie ľudských práv a zaručenie plnej náboženskej slobody.
3. Všetky formy vlastníctva musia byť zrovnoprávnene a podpora súkromného vlastníctva.
4. Podpora pevných rodinných vzťahov a sociálne slabých občanov.

V priebehu nasledujúcich týždňov našla výzva značnú odozvu po celom území Slovenska.⁵⁵

Prvé slobodné komunálne voľby sa uskutočnili 23. a 24. novembra 1990. Tieto voľby položili základ formovaniu modernej miestnej samosprávy a poskytovali dostatočný priestor osobnostiam i politickým stranám. Najviac komunálnych poslancov – 10 564 (27,4%) získalo práve KDĽ. Po voľbách začali parlamenty, vlády a rovnako orgány miestnych samospráv svoju činnosť. Súčasťou tejto podkapitoly nie je vývoj v iných stranách, ale prípad vnútorného rozkolu v strane Verejnnosť proti násiliu podstatne ovplyvnil zmenu politických pomerov a rekonštrukciu slovenskej vlády. VPN sa rozdelila na dve časti. Z toho vyplývalo, že poslanecký klub KDĽ sa v SNR stal najpočetnejším klubom a preto mal post premiéra pripadnúť kresťanskodemokratickému hnutiu. Predsedníctvo SNR 23. apríla 1991 odvolalo premiéra Vladimíra Mečiara a do funkcie predsedu vlády SR na základe dohody koaličných strán vymenovalo Jána Čarnogurského.

Zahraničné sesterské strany prijali KDĽ v pozitívne. KDĽ sa v roku 1990 stalo členom Európskej demokratickej únie, organizácie európskych pravicových a kresťanskodemokratických strán. Toto členstvo vytvorilo strane prístup na porady a konferencie týkajúce sa ďalšieho postupu európskej integrácie. Spomedzi slovenských strán získalo KDĽ ako prvé členstvo v medzinárodnej organizácii politických strán.

Čo sa týka vnútornej politiky čelilo KDĽ doteraz niekoľkým existenčným výzvam. Prvou bolo rozdelenie Československa a osamostatnenie Slovenska. KDĽ malo v pamäti skúsenosť Slovenskej republiky v rokoch 1939 – 1945. Nová republika už nesmela vyústiť do medzinárodnej izolácie, ktorá by oslabilu myšlienku slovenskej

---

⁵⁵ Čarnogurský, J.: Videné od Dunaja. s. 200

samostatnosti. Pri takomto videní problému sa nemohla strana pretláčať na hrot bojovníkov za samostatnosť Slovenska. Niektorí z vtedajších funkcionárov pod vedením vtedajšieho podpredsedu Jána Klepáča sa odčlenili a založili si samostatnú stranu – Slovenské kresťanskodemokratické hnutie (SKDH). Lenže vo voľbách neuspeli a upadli do zabudnutia. Po odchode členov KDH na čele s Jánom Klepáčom zostalo v strane 79 členov zo 113 členov rady, 8 členov predsedníctva z 11, z 31 poslancov SNR ich zostalo 20 a z 9 členov vlády zostali v pôvodnom hnutí piati.⁵⁶ Pre stranu bolo najdôležitejšie skonsolidovať svoju vnútornú štruktúru, aby bolo funkčné pred nastávajúcimi voľbami.

V poradí druhé slobodné parlamentné voľby do SNR a oboch snemovní FZ sa uskutočnili v dňoch 5. a 6. júna. KDH získalo do SNR len 273 945 (8,88 %). Mečiarovo HZDS získalo 37,26 %, čiže zvíťazilo s veľkým náskokom. SDĽ získala 14,7 %, SNS 7,93 % a maďarská koalícia 7,42 %. Kresťanskodemokratické hnutie získalo 18 poslaneckých miest a v oboch snemovniach FZ spolu 14 poslaneckých miest. 24. júna vláda Jána Čarnogurského podala demisiu a 25. júna bola vymenovaná nová vláda SR na čele s predsedom HZDS V. Mečiarom. Dominantné postavenie v Českej republike získala strana ODS na čele s Václavom Klausom. Týmito voľbami nastal v česko-slovenskej politike zlom. Federálne zhromaždenie 25. novembra 1992 prijalo ústavný zákon o zániku ČSFR. Poslanci KDH nehlasovali za prijatie zákona. Svoje rozhodnutie argumentovali tým, že k rozdeleniu dochádza bez referenda. V roku 1993 vznikli dve nástupnícke štáty – Česká a Slovenská republika.⁵⁷

Toto obdobie bolo pre kresťanských demokratov obzvlášť plným zmien a úprav vo vnútornej štruktúre strany. Cieľom KDH bolo vybudovanie modernej konzervatívnej ľudovej politickej strany. Organizačná štruktúra strany sa upravila – oddelením rozhodovacej a výkonnej zložky v strane, zavedením stranického typu členstva a disciplíny. Nastali personálne zmeny vo volených i menovaných funkciách, začalo sa pracovať s lídrami - na zlepšení ich vystupovania, zaviedol sa systém výjazdov. Dotváralo sa nové logo, hymna a pod. V tomto roku hnutie pokročilo asi najviac v svojej dovedajšej histórii.⁵⁸

9. marca 1994 podal poslanec za KDH Ladislav Pittner návrh na vyslovenie nedôvery premiérovi V. Mečiarovi. Návrh po trojdňovom rokovaní prešiel, celá vláda

---

⁵⁶ Čarnogurský, J.: Cestami KDH. s. 7

⁵⁷ Čarnogurský, J.: Videné od Dunaja. s. 257

⁵⁸ Čarnogurský, J.: Cestami KDH. s. 236

musela odstúpiť. Zostavením novej vlády poveril prezident Jozefa Moravčíka. 17. marca predstavil novú¹⁸ – člennú a NR SR jednotne určila termín predčasných volieb na 30. septembra a 1. októbra 1994. Novu vládu vymenoval 16. marca prezident SR a vládne strany podpísali koaličnú zmluvu 21. KDH získalo 5 kresiel: Ivan Šimko - podpredseda vlády, Ladislav Pittner - vnútro, Július Brocka - sociálne veci, Ľubomír Roman - kultúra a Mikuláš Dzurinda – doprava.

Ústredným heslom KDH v parlamentných voľbách v roku 1994 bolo „Spolu to dokážeme.“ V tretích parlamentných voľbách zvíťazilo presvedčivo HZDS 35 % hlasov, SDE 10,41 %, Maďarská koalícia 10,18 %, KDH 10,08 % , DÚ 8,57%, ZRS 7,34 %, SNS 5,4 %. Prieskumy verejnej mienky, ktoré strana pred voľbami uskutočnila očakávali pozitívnejšie výsledky. Do NR SR boli za KDH zvolení 17 poslanci na 4 ročné funkčné obdobie: Ján Čarnogurský, Mikuláš Dzurinda, František Mikloško, Ivan Šimko, Pavol Hrušovský, Ján Figel', Ladislav Pittner, Jozef Miklušičák, Július Brocka, Gabriel Palacka, Mária Sabolová, Milan Gaľa, František Javorský, Peter Lauko, Miroslav Mikolášik, Ľubo Roman a Ján Lángoš. V novembri sa uskutočnili v SR druhé slobodné komunálne voľby. Volieb sa zúčastnilo 54,26 % oprávnených voličov. KDH získalo takmer 9 %. Z výsledkov volieb vyplýva, že KDH zaujalo po druhý krát opozičné postavenie.⁵⁹

Parlamentné voľby, ktoré sa konali 25. a 26. septembra 1998 vyhralo HZDS so ziskom 27 % hlasov, ale to nestačilo na vytvorenie vlády. Vládnu koalíciu vytvorila SDK, ktorá získala 26,33% hlasov. Slovenská demokratická koalícia bola vytvorená 3. júla 1997. Tvorilo ju päť opozičných politických strán - Demokratická únia (DÚ), Demokratická strana (DS), Kresťanskodemokratické hnutie (KDH), Strana zelených na Slovensku (SZS) a Sociálnodemokratická strana Slovenska (SDSS). Lídrami SDK boli všetci predsedovia jej členských strán a jej hovorcom sa stal Mikuláš Dzurinda z KDH, po voľbách práve on zastával funkciu predsedu vlády. Ďalšími nominantmi KDH vo vláde boli: Ladislav Pittner vo funkcii ministra vnútra, Ján Čarnogurský – minister spravodlivosti a ministrom dopravy, pôšt a telekomunikácií sa stal Gabriel Palacka. V roku 2000 kresťanskodemokratická strana oslovila desiate výročie svojho vzniku.

Nasledujúce parlamentne voľby sa konali 20. až 21. septembra 2002. Z 25 politických strán preskočilo potrebnú 5% hranicu len 7 strán. HZDS získalo 36%, SDKÚ 28%, SMER 25%, SMK 20%, KDH 15% , ANO 15%, KSS 11%. Kresťanskí demokrati

---

⁵⁹ Prehľad výsledkov parlamentných volieb na Slovensku od roku 1990. In volby. sme. sk. Dostupné na: <http://volby.sme.sk/c/2767502/prehlad-vysledkov-parlamentnych-volieb-na-slovensku-od-roku-1990.html>

získali 15 poslaneckých kresiel. V poradí šieste parlamentné voľby sa konali 17. júna 2006. Tieto voľby boli predčasné, predčasný termín volieb navrhla vláda SR na svojej schôdzi, po tom ako Kresťanskí demokrati ohlásili svoj odchod z vládnej koalície. Hlavným dôvodom vystúpenia KDĽ z druhej Dzurindovej vlády bolo odmietnutie Mikuláša Dzurindu rokovať o vatikánskej zmluve o výhrade vo svedomí. Predčasné parlamentné voľby v porovnaní s predchádzajúcimi boli charakteristické troma zmenami: voľby trvali len jeden deň, aktívne volebne právo bolo priznané aj slovenským občanom, ktorí sa zdržiavali v zahraničí, hlasovacie lístky mohli zaslať poštou. Volieb sa mohli zúčastniť len politické subjekty, ktoré zaplatili kauciu vo výške 500 tisíc korún. Ak získali viac ako 2% odovzdaných hlasov, finančná čiastka im bolo vrátená. Vo voľbách kandidovalo 21 politických subjektov. Na voľbách sa zúčastnilo len 54, 67% oprávnených voličov. Strana SMER získala 29,14 % odovzdaných hlasov, SDKÚ–DS 35 %, SNS 11,73 %, SMK 11,68 %, ĽS-HZDS 8,79% a KDĽ 8,31% , strana získala 14 mandátov v NR SR. Nasledujúce parlamentne voľby a doposiaľ aj posledné sa konali 12.júna 2010, týmto voľbami sme sa bližšie venovali v poslednej časti.⁶⁰

3.2 Osobnosti Kresťanskodemokratického hnutia

Ján Čarnogurský nepatrí len medzi vedúce osobnosti KDĽ. Jeho meno je taktiež významnou súčasťou vzniku Slovenskej republiky a vrcholného politického života . Bol členom bratislavskej päťky, ktorú tvorili oponenti z katolíckych aj evanjelických kruhov v čase komunistického režimu na Slovensku. Po revolúcii bol iniciátorom vzniku kresťanskodemokratického hnutia a v roku 1990 sa stal prvým predsedom strany. Vo funkcii predsedu zotrval 10 rokov. Vyštudoval Právnickú fakultu na Karlovej univerzite v Prahe. Od apríla 1991 do júna 1992 bol predsedom vlády SR a v rokoch 1998 – 2002 pôsobil ako minister spravodlivosti v prvej vláde Mikuláša Dzurindu. V roku 1996 sa rozhodol proti nemu na post predsedu strany kandidovať Mikuláš Dzurinda, ale získal len 130, ale to nestačilo k tomu aby zaujal post predsedu pretože Ján Čarnogursky získal 214 hlasov. Z postu predsedu strany odstúpil sám v roku 2000 a začal sa venovať advokátskej činnosti. V roku 2008 dostal dve vyznamenanie. Prvé od Armenského prezidenta Roberta Kočarianana za pomoc pri rozvoji arménsko – slovenských vzťahov. Druhým bolo poľské štátne vyznamenanie – Veľký križ za účasť a zásluhy v Poľsko –

---

⁶⁰ Výsledky volieb v roku 1998. In voľby.sme.sk. Dostupné na: <http://volby.sme.sk/c/670743/vysledky-volieb-v-roku-1998-graf.html>

československej solidarite, ktorej členom bol v 80. rokoch 20. storočia. V roku 2011 získal cenu Slovenského národného strediska pre ľudské práva za rok 2010.

Do pozície predsedu strany bol po odchode Jána Čarnogurského v roku 2000 zvolený Pavol Hrušovský jeho protikandidátom bol Ján Figeľ. Pavol Hrušovský vyštudoval právnickú fakultu v Bratislave. V rokoch 2002 až 2006 zastával funkciu predsedu NR SR. V roku 2005 mu bolo udelené druhé najvyššie rakúske štátne vyznamenanie za zásluhy o Rakúsku republiku.⁶¹

Súčasnú predsedníctvo KDĽ, bolo zvolené na sneme strany, ktorý sa uskutočnil 19. septembra 2009. Pavla Hrušovského po ôsmich rokoch vystriedal súčasný predseda strany Ján Figeľ. Členom strany je od roku 1990. Od roku 1992 je podpredsedom strany a poslancom NR SR za kresťanskodemokratickú stranu. Pôsobil ako hlavným vyjednávačom pre rokovania o vstupe do Európskej únie a vykonával funkciu komisára Európskej únie ako prvý Slovák. Kresťanskí demokrati získali v súčasnej vláde tri ministerstvá. Vo funkcii ministra dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR nahradil Lubomíra Vážneho práve Ján Figeľ. Róberta Kaliňáka vo funkcii ministerstva vnútra nahradil Daniel Lipšic. V rokoch 2002 – 2006 zastával funkciu podpredsedu vlády a ministra spravodlivosti SR. Funkciu ministra zdravotníctva vystriedal Milana Rašiho, člen KDĽ Ivan Uhliarik. Vyštudoval Lekársku fakultu na Karlovej univerzite.

Klub poslancov KDĽ v súčasnej vláde tvoria: Pavol Hrušovský – predseda poslaneckého klubu KDĽ, zahraničného výboru NR SR (člen), Pavol Abrhan – výbor pre kultúru a médiá (overovateľ), osobitný kontrolný výbor na kontrolu činnosti SIS (overovateľ), Július Brocka – výbor pre sociálne veci (predseda), Martin Fronc – výbor pre obranu a bezpečnosť (člen), výbor pre európske záležitosti (podpredseda), Monika Gibalová – výbor pre sociálne veci (členka), Marián Kvasnička – výbor pre zdravotníctvo (člen), osobitný kontrolný výbor na kontrolu činnosti Vojenského spravodajstva (podpredseda), Anton Marcinčin – výbor pre financie a rozpočet (člen), výbor pre nezlučiteľnosť funkcií (člen), Peter Muránsky – výbor pre európske záležitosti (náhradný člen), výbor pre pôdohospodárstvo a životné prostredie (overovateľ), Radoslav Procházka – výbor na preskúmanie rozhodnutí NBÚ (overovateľ), ústavnoprávny výbor (predseda), Alojz Pridal – výbor pre hospodárstvo, výstavbu a dopravu (overovateľ), výbor pre nezlučiteľnosť funkcií (overovateľ), Marian Radošovský – výbor pre verejnú správu a regionálny rozvoj (člen), Mária Sabolová –

---

⁶¹ Čarnogurský, J. Cestami KDĽ, s. 399

výbor pre pôdohospodárstvo a životné prostredie (predsedníčka), mandátový a imunitný výbor (overovateľka), Július Stanko – výbor pre obranu a bezpečnosť (člen), osobitný kontrolný výbor pre kontrolu činnosti NBÚ (člen), Jana Žitňanská – výbor pre ľudské práva a národnostne menšiny (overovateľka), výbor pre vzdelávanie, vedu, mládež a šport (predsedníčka). Europoslancami za KDH sú Anna Záborská – členka výboru pre rozvoj, výboru pre práva žien a rodovú rovnosť, delegácie pre vzťahy s Kanadou. Miroslav Mikolášik je v Európskom parlamente aktívny vo výbore pre regionálny rozvoj, výbore pre životné prostredie, verejné zdravie a bezpečnosť potravín a parlamentnej skupine pre bioetiku.⁶²

3.3 Kresťanskodemokratické hnutie v súčasnosti

Kresťanskodemokratické hnutie je v súčasnosti stranou opozície NR SR. Čo sa týka jej ideologickej profilácie je pravicovou stranou, ktorá je založená na konzervatívnych, demokratických a kresťanských hodnotách. Ich cieľom je uplatňovanie týchto hodnôt v politickom živote štátu a medzinárodného spoločenstva, presadzovanie opatrení, ktoré povedú k zvýšeniu transparentnosti zachádzania s verejnou mocou a financiami. V parlamentných voľbách, ktoré sa konali 12. júna 2010 sa KDH z 18 politických strán dostala do parlamentu. Strana získala 8,52 percent z celkového počtu 2 529 385 platných hlasov a skončila ako 4 najsilnejšia strana. V NR SR má zastúpenie 15 poslancov a v Európskom parlamente 2 poslancov. Podľa posledného prieskumu volebných preferencií ktorý sa uskutočnil pred parlamentnými voľbami by KDH získalo 10,6 percent hlasov. Podľa najnovších prieskumov však kresťanskí demokrati stratili najviac percent zo všetkých strán, ktoré majú zastúpenie v koalícii. KDH má v súčasnosti podporu 6,3 percenta z 1045 opýtaných respondentov vo veku od 18 do 79 rokov, čo je približne o 4 percenta menej ako získali v poslednom prieskume verejnej mienky, z čoho vyplýva, že KDH by v parlamente malo zastúpených 11 poslancov.⁶³

V tejto podkapitole sa oboznámime aj so základnými dokumentmi týkajúcimi sa KDH. Stanovy kresťanskodemokratického hnutia boli schválené na sneme KDH 4. decembra 2010, pozostávajú z 55 článkov týkajúcich sa: programových zásad a cieľov,

---

⁶² Poslanecký klub KDH v NR SR. In kdh.sk. Dostupné na: <http://www.kdh.sk/ludia-v-kdh/poslanci-nr-sr/>

⁶³KDH. In politické strany. Sk. Dostupné na: <http://www.politicke-strany.info/kdh/>

práv a povinností členov strany, politickej disciplíny, organizačnej štruktúry strany, kresťanskodemokratického klubu, okresného centra a krajského centra a ich orgánov, zväzov a združení, rozpočtovej správy... Ďalším dokumentom sú výročné finančné správy strany, ktoré obsahujú výsledky hospodárenia strany v zmysle zákona a politických stranách a hnutiach. Štvrťročné zverejňovanie darcov podľa zákona o financovaní politických strán.

Vo volebnom programe na obdobie 2010 – 2014 nájdeme charakteristiku strany ako jedinečného a autentického politického hnutia, ktoré vzniklo na presvedčení ľudí, v zápase o slobodu a demokraciu. V súčasnosti ponúka svoje bohaté skúsenosti, program a vzťahy na ozdravenie celej spoločnosti a jej inštitúcii. Program strany, ktorý nesie názov „Cesta pre Slovensko“ sa opiera o osvedčené kresťanské a konzervatívne hodnoty a tradície. Zároveň prichádza s inováciami, ktoré podľa nich vedú k rozvoju v čase globalizácie a nových výziev. Do centra ich politiky kladú človeka s jeho sociálnym a duchovným rozmerom. Človeka vnímajú ako centrum rodinného národného a globálneho spoločenstva. Strana v programe prejavuje presvedčenie, že rodina, trh a spoločnosť sú hlavnými súvislosťami hospodárskej a sociálnej politiky. Ich cieľom je chrániť život od počatia po prirodzenú smrť a navrhujú ústavný zákon o ochrane manželstva. Taktiež hovoria o upevňovaní susedských a európskych vzťahov a o angažovanosti vo svete. Program strany vznikol na základe práce programového konzília, expertov, odborných zväzov a združení, členov hnutia a garantov jednotlivých kapitol. Týmto programom a novou nádejou sa uchádzali o väčšiu dôveru občanov.⁶⁴

---

⁶⁴ Volebný program 2010. In kdh.sk. Dostupné na:
http://www.kdh.sk/data/upload/documents/KDH_volebny-program_2010.pdf

Záver

Problematika kresťanského prístupu k štátu a politike ma dlhú históriu. Tento vzťah konkrétne v podmienkach Slovenska je charakteristický zmenami vplyvu kresťanstva na štátnu moc. Vzťah medzi týmito dvoma entitami prešiel dlhým vývojom a rôznymi formami nadradenosti a podradenosti. V práci sme sa snažili od všeobecného princípu, historického vývoja a rôznych interpretácií náboženstva a politiky, dopracovať k ich vzájomnému vzťahu. Načrtli sme aj rôznorodosť názorov, ktoré sú späté s touto problematikou.

V ďalšej časti sme sa sústredili na Slovensko a jeho vzťah ku kresťanstvu. Rozoberali sme vývoj a vplyv kresťanstva, ktorý bol spätý s vývojom nášho územia, jazyka, kultúry a je neodmysliteľnou súčasťou našich dejín a tradícií. Oboznámili sme sa s hodnotami a vierou, kresťanského učenia. Zaoberali sme sa povojnovými rokmi 1939-1945, ktoré boli pre našu krajinu veľmi strastiplnými a práve kresťanstvo a jeho vtedajší predstavitelia mali dôležité postavenie a vplyv na chod udalostí. Naše skúmanie viedlo až do súčasnosti, kde sme sa venovali aktuálnym údajom týkajúcich sa náboženskej spoločnosti a cirkví na Slovensku. Pozornosť sme venovali aj otázke financovania cirkví v porovnaní s inými krajinami. V práci sme opísali nemecký, rakúsky a taliansky model financovania cirkví a hľadali sme model, ktorý by najviac vyhovoval v podmienkach Slovenska. Problematikou financovania cirkví na Slovensku za v súčasnej dobe zaoberá aj Európska únia, ktorá považuje doznievanie zákona z roku 1949 v našich podmienkach za absurdné. Aj tento podnet by mal viesť k reformácii zákona týkajúcej sa spomínanej problematiky.

V poslednej časti našej práce venujeme pozornosť KDĽ. Pozorujeme vývoj tejto politickej strany od jej založenia až po parlamentné voľby 2010. Vyhodnocujeme jednotlivé parlamentné voľby a ich výsledky so zameraním práve na KDĽ. Bližšie sme sa informovali o poslaneckom klube KDĽ a jej jednotlivých členoch, oboznámili sme sa s ich stanovami a cieľmi v domácej a zahraničnej politike.

V našej práci skúmame či a v akej miere ovplyvňuje kresťanstvo politický život a rozhodnutia politických predstaviteľov v našej krajine. Zbieraním informácií a písaním sme sa stále viac prikláňali k potvrdeniu nastolenej hypotézy, ktorú sme si položili v úvode práce. Dospeli sme k stanovisku, že napriek nespornej kríze náboženstiev a cirkví v dnešnej spoločnosti si náboženská ideológia zachováva značný vplyv nielen v prípade spoločenskej a kultúrnej, ale aj politickej oblasti života. V práci

sme uviedli aj niekoľko príkladov ako v súčasnej dobe zasahuje práve katolícka cirkev do vládnych rozhodnutí týkajúcich sa vnútornej a zahraničnej politiky. V závere môžeme vyjadriť, že daná téma obohatila naše poznatky a rozšírili obzory čo sa týka danej problematiky.

Literatúra

Knižné zdroje:

Bowie, F. *Antropologie náboženství*. Praha: Portál, 2008. 336 s. ISBN 978-80-7367-378-9

Butvin, J. a kol. *Veľka Morava a naša doba*. Bratislava: Osveta, 1963. 252 s. ISBN 80-7106-003-8

Čarnogurský, J. *Cestami KDH*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2007. 415 s. ISBN 978-80-7165-615-9

Čarnogurský, J. *Videné od Dunaja*. Bratislava: Kalligram, 1997. 396 s. ISBN 80-7149-179-9

Dekan, J. *Slovenské dejiny II*. Bratislava: SAV, 1951. 187 s. ISSN 0044-9008

Dubnička, I. *Kultúra a environmentálna kríza*. Nitra: UKF, FF, 2007. 486 s. ISBN 978-80-7367-378-9

Gola, P. *Evropská unie- v otázkách a odpovedích*. Třebíč: Nakladatelství Radka Veselého, 2003. 114 s. ISBN 80-86376-30-3

Hagen, V. W von. *Říše Inků*. Praha: Orbis, 1963. 170 s. ISBN 11-103-63

Hrušovský, F. *Slovenské dejiny*. 3. vyd. Turčiansky sv. Martin: Matica Slovenská, 1939. 448 s. ISBN : 1-56898-481-2

Kamenec, I. a kol. *Vatikán a Slovenská republika (1939 – 1945)*. Bratislava: Slovak Academic Press, 1992. 230 s. ISBN 80-85665-00-X

Kučera, M. *Postavy veľkomoravskej histórie*. 3. vyd. Bratislava: Perfekt, 2005. 233 s. ISBN 80-8046-318-2

- Machiavelli, N. *Vladár*. Praha: XYZ, 2007. 203 s. ISBN 978-80-87021-73-6
- Mešťan, P. *Riešenie židovskej otázky na Slovensku (1939 – 1945)*. Bratislava: SNM – HM- Oddelenie židovskej kultúry, 1994. 228 s. ISBN 80-85753-35-9
- Nešpor, Z. – Lužný, D. *Sociologie náboženství*. Praha: Portál, 2007. 232 s. ISBN 978-80-7367-251-5
- Pauer, J. *Ticho a publikum*. Bratislava: Vydavateľstvo spolku slovenských spisovateľov, 1998. 109 s. ISBN 80-8061-016-9
- Řichová, B. *Přehled moderních politologických teorií*. Praha: Portál, 2006. 303 s. ISBN 80-7367-177-8
- Řichová, B. *Úvod do současné politologie*. Praha: Portál, 2008. 207 s. ISBN 80-7178-628-4
- Sopóci, J. *Sociológia politiky*. Bratislava: UK, 2002. 198 s. ISBN 80-223-1691-1
- Struhár, P. *Politická moc verzus náboženská autorita v Ázii*. Martin: Chronos, 2006. 303 s. ISBN 80-89027-18-0
- Sumánek, Š. *Klerikalizácia verejného života na Slovensku ako prejav a dôsledok silnejúceho vplyvu katolíckej cirkvi*. Bratislava: Elfa, 2009. 132 s. ISBN 978-80-8086-105-6
- Škaloud, J. *Úvod do politologie*. Bratislava: Epoque, 1969. 164 s. ISBN 75-099-69
- Tischner, J. *Medzi slobodou a porobou*. Bratislava: Kaligram, 2001. 244 s. ISBN 8071845159
- Ústav pre vzťahy štátu a cirkví. *Sociálny aspekt náboženstva*. Bratislava: Ústav pre vzťahy štátu a cirkví, 2003. 206 s. ISBN 80-89096-09-3.

Internetové zdroje:

Cirkvi a náboženské spoločnosti. In ministerstvo kultúry slovenskej republiky. sk. [online]. [cit. 2011-02-08]. Dostupné na internete: <http://www.culture.gov.sk/cirkev-nabozenske-spolocnosti/dokumenty>

KDH. In politické strany. sk [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné na internete: <http://www.politicke-strany.info/kdh/Krčmárik, R.>

Vplyv cirkvi rastie najmä vďaka KDH. In spravy. pravda. sk. [online]. 2011. [cit. 2011-03-10]. Dostupné na internete: http://spravy.pravda.sk/vplyv-cirkvi-rastie-najma-vdaka-kdh-d6c/sk_domace.asp?c=A110131_135039_sk_domace_p29

Krčmárik, R. *Financovanie cirkvi Krajcer nevyrieši.* In spravy. pravda. sk. [online]. 2011. [cit. 2011-03-10]. Dostupné na internete: http://spravy.pravda.sk/financovanie-cirkvi-krajcer-nevyriesi-dy1-/sk_domace.asp?c=A110225_110126_sk_domace_p58

Moravčík, K. *Politické miesto pre Boha.* In britské listy. cz [online]. 2003 [cit. 2010-11-28]. Dostupné na internete: <http://blisty.cz/art/16046.html>

Náboženstvo. In slovakiasite. sk [online]. [cit. 2011-02-05]. Dostupné na internete: <http://www.slovakiasite.com/sk/nabozenstvo.php>

Poslanecký klub KDH v NR SR. [online]. In kdh. sk. [cit. 2011-03-20]. Dostupné na internete: <http://www.kdh.sk/ludia-v-kdh/poslanci-nr-sr/>

Prehľad výsledkov parlamentných volieb na Slovensku od roku 1990. In volby. sme. sk. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné na internete: <http://volby.sme.sk/c/2767502/prehľad-výsledkov-parlamentnych-volieb-na-slovensku-od-roku-1990.html>

Prusák, P. *Hľadá sa nový model financovania cirkvi.* In slovo. sk. [online]. 2001. [cit. 2011-03-10]. Dostupné na internete: http://slovakia.humanists.net/odluka_slovo.htm

Sliacky, P. *Konštantinová obhajoba staroslovienciny v Benátkach*. In Nové slobodné Slovensko. sk. [online]. [cit. 2010-11-28]. Dostupné na internete: <http://nss.sk/43/konstantinova-obhajoba-staroslovienciny-v-benatkach>

Trško, M. *Cirkvi sa bránia povinnej dani veriacich*. In sme.sk. [online]. [cit. 2011-02-05]. Dostupné na internete: <http://www.sme.sk/c/5781308/cirkvi-sa-brania-povinnej-dani-veriacich.html>

Volebný program 2010. In kdh.sk. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné na internete: http://www.kdh.sk/data/upload/documents/KDH_volebny-program_2010.pdf

Výsledky volieb v roku 1998. In voľby.sme.sk. [online]. 2002. [cit. 2011-03-15]. Dostupné na internete: <http://volby.sme.sk/c/670743/vysledky-volieb-v-roku-1998-graf.html>